

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

Зэхэсыгьом зышытегущыэнхэу агъ-
нэфэгъэ юфыгьохэм эклэми депутатхэр
ахэплагъэх ыкли аштагъэх. Ахэм ащыц
«Жъэгъэузым земыгъэушьомбгъугъэным
ехыллагъ» зыфилорэ Законыр.

Мы юфыгым изэхэфын игъо дэ-
дэу АР-м и Лышхъэ ылытагъ. Жъэ-
гъэуз илэхэм зыщялэхэхэрэ унэр кэлэ
клоцхын зэрэдэтыр зэрэмытэрэзыр кли-
гэтхыгыг ыкйи мы юфым изытэт зери-
фэшъуашэу зэхэфыгъэн зэрэфаер кы-
луагъ. Зыдэщыт чыплэм ыпкк кыкыкк
нэггырэ пэлчъ а узыр илэ хуын ылэ-
кыщт. Мы юфым изэхэфынккэ УФ-м
и Правительствэ, УФ-м псауныгъэр
къэухумэгъэнымккэ и Министерствэ
зыфэгъэгъэн фаеу Тхьаклушыгъэ Ас-
пъан ылытагъ.

Джащ фэдэу цыфхэм яфитыныгъэхэм якъэухъумэнклэ Уполномоченнэу Анатолий Осокиныр 2014-рэ илъэсым

Юфгыуабэмэ атегущылагъэх

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм я XLVII-рэ зэхэсыгъо тыгъуасэ илагъ. Ащ хэлэжабгъэх АР-м и Лышъхъэу Тхьаклушынэ Аслъан, Премьер-министрэу Къумпыл Мурат, федеральнэ инспектор шъхьалэу Лылуужу Адам, УФ-м и Къэралыгъо Думэ идепутатэу Натхьо Разыет, АР-м и Апшъэрэ Хыкум и Тхьаматэу Трэхьо Аслъан, АР-м ипрокурор шъхьалэу Василий Пословскэр, Конституционнэ Хыкумым и Тхьаматэу Лыхъэтыкьо Аскэр, федеральнэ ыкIи республикэ къулыкъу зэфэшъхьафхэм япашэхэр, нэмыкIхэри.

лофүү ашагъэм кытегушылаг. Ащ кы-
зэриуагъэмкIэ, гумэкIыгъо зилэ цыфху
кыуалэхэрэм япчъагъэ мы аужырэ
илъэсхэм нахь макIэ хъугъэ. ЛъэкI
зымылэху псэуплэ ягъэгъотыгъэнымкIэ
гумэкIыгъо ифэхэрэр арых анахуэ
ахэм кыуалэхэрэр. Джаш фэдэу сэ-
къатныгъэ зилэ цыфхэм ялофыгъохэм
аж итых. Ахэм унэ ялэми, яфитыны-
гъэхэр зыщакъохэрэ лъэныгъохэри
кыхэкIых. Гуцылэм пае, сэкъатныгъэ
зилэ хуульфыгъэр илъэс 12 хъугъэу
я 5-рэ къатым щэпсэу, ащ кыхэкIыкIэ
ар а илъэсхэм къаклоцI унэм къикIын
ылъэскырэп. Джаш фэдэу чыплэ кын
ифгъэ цыфхэр кыхэгъэщыгъэнхэм
пае хуэшъафыкIыгъэ программэ зэхэ-
гъуэуцогъэн фаеу зэрилыгътэрэр кылуагъ.
Ззэгъыныгъэ ялэу зэрэздэлажьэхэ-
рэм ишулагъэкIэ, лофыгъохэм язэшлохын
нахь IэшIэх кызэрэфэхъурэр А. Осо-
киным кыхихгъэщыгъ.

АР-м и Лышхъэу Тхьаклушынэ Аслъан къафатлупщырэ ахьщэр афекьумэ клэупчлагъ. Мылкур зериэфэшъуашэу зэрагъэфедэрэр цыфхэм яфитыныгъэхэм якъэухьумэнкIэ Уполномо-

ченнэм кылуагъ. Ащ даклоу илъэсым
кыклоц! амыгъэфедагъэу сомэ мин
79-рэ зэрялэри кыхигъэщыгъ.

Джац фэдэу «Адыгэ Республикэм икьэралыгъо е имуниципальнэ мылькы хэхьэрэ амыгэкъошчэрэ мылькур бэ-джэндэу штэгъэнымккэ предпринимательствэ цыфкыкур гурытымрэ къахи-убытхэхэрэм афитынгьэхэр гъэцккэ-гъэнхэм ехыылагъ» зыфилорэм зэхьоклы-ныгьэхэр фэшыгъэнхэмккэ законопро-ектым кызыэрэугъоигьэхэр аПлонэрэ хэплъагъэх. Ащ нэхьымкыу АР-м шлок зимылэ медицинэ ухьумэнымккэ ичылплэ фонд 2015-рэ, 2016-рэ ыккы 2017-рэ

иптэсхэмклэ ибюджет, АР-м ис цыфхэу зычлэсышт унэхэм ящэфынклэ ипотекар зыгэфедэхэрэм кэралыгбо социальнэ лэпылгэу ягьэгьотыгэным, ныйжьыклэ-хэм кэралыгбо лэпылгэу ятыгэным ыки нэмьыклэхэм яхьылгэгэ зэхьоклыныгэхэр хэбзэгэуцуггэхэм афэшлыгэнхэм фэшл законопроектхэми ахэпллаггэх. Красно- нодар псылыгыплэм игьэлэжэнх фэгэг- хыгьгэ лофыгбоу блэжыггэ зэхэсыгбоу кышчалэтыггаггэм депутатхэм кыфаггэ- зэжыгг. Ащ гумэклыгбоу кызыдихыг- хэрэм, ахэм ядэггэзыжын афэггэ- хыгьгэу Урысые Федерациэм и Пра- вительствэ и Тхьаматэу Дмитрий Мед- ведевым зыфаггэзэнэу рахьухьагг. Охтэ кыхьхэм тельтыггэ кэралыгбо программэ ггэхьазырыггэным ыки фе- деральнэ кэралыгбо унитарнэ хьызмэт- шалпгэу «Краснодар псылыгыплэр» рес- публикэм штыхыггэным ялофыгбо Ады- геим и Парламент кылэтыгг. Зэхэсы- гбоу эклэмкли лофыгбо 91-рэ шызэхэ- фыгг, гупчэ хэбзэгэуцухэр ахэпллэнхэу лофыгбоу 5-мэ яклэщакло хьуггэх.

ПІАТІВІКЪО Анет.

Сүрэтхэр А. Гусевым тырихыгъэх.

**Адыгэ
Республикэм
и Лышъхьэ
и Указ**

**Адыгэ Республикэм
икъэралыгъо наградэхэр
афэгъэшъошэгъэным ехылагъ**

Адыгэ Республикэм икультурэрэ иискусствэрэ яхэхьоныгъэ илахьышхо зэрэхышыхьэрэм фэшI медалэу «**Адыгеим и Щытхъузехь**» зыфилорэр къэралыгъо учреждениеу «**КъашьомкIэ къэралыгъо академическэ ансамблэу «Кабардинкэм»**» фэгъэшъошэгъэнэу.

Шытхуцлэу «Адыгэ Республикэм изаслуженнэ артист» зыфилорэр Атыбый Игорь Кылыщбый ыкьом — кьэралыгьо учреждениеу «КъашьомкIэ кьэралыгьо академическэ ансамблэу «Кабардинкэм» ихудожественнэ пацэ фэгъэшъашэгъэнэу.

**Адыгэ Республикэм
и Лышхъхъэу
ТХЪАКІУЩЫНЭ** Аслъан

къ. Мыекьуапэ,
жъоныгъуакIэм и 26-рэ, 2015-рэ
илъэс
N 74

Общественнэ щынэгъончъэным и офыгъохэм атегушчылагъэх

ПравопорядкэмкӀэ координационнэ советым зичэзыу зэхэсыгъоу тыгъуасэ илагъэм тхьамэтагъор щызэрихъагъ Адыгэ Республикэм и Лышхъэу ТхьакӀушынэ Аслъан. Ащ хэлэжъагъэх АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу Владимир Нарожнэр, республикэм и Премьер-министрэу Къумпыл Мурат, федеральнэ инспектор шхъалэу Лылужъу Адам, АР-м и Апшээрэ Хьыкум и Тхьаматэу Трахьо Аслъан, республикэм ихэбзэухъумэкӀо къулыкӀухэм ыкӀи муниципальнэ образованиехэм япачэхэр, нэмыкӀхэри.

Апэрэ лофыгъоу кызыэрэугъоигъэхэр зытегушылагъэхэр общественнэ чыплэхэм ыкIи урамхэм ащызэрэхьэрэ бздджэшагъэхэм ыкIи хэбзэукъоныгъэхэм япчъагъэ нахь макIэ шIыгъэнымIкIэ уполномоченнэ кыулыкъухэм пэшлорыгъэшэ лофтхъабзэу зэхъахэрэм шулагъу къатырэр, ашкIэ лофхэм язытет зыфэдэр ары. Мыщ фэгъэхьыгъэу къэгущылагъ АР-м хэгъэу kIoцI лофхэмкIэ иминистрэу Александр Речицкэр. Ащ кызыэриуагъэмкIэ, 2015-рэ илэсым иапэрэ мэзиц республикэм общественнэ чыплэхэм бздджэшэгъэ 219-рэ ащызэрэхьагъ. Укыгъэ лоф, цыфым ыпкыынэ-лынэ шъобж хьылъэхэр зэрэтыращагъэхэм кыхыхэкIыкIэ идунай зэрихъожыгъэм епхыгъэ хъугъэ-шагъэхэр агъэунэфыгъэхэп. Ау ащ даклоу ешъуагъэхэу бздджэшагъэ зезыхьагъэхэм япчъагъэ проценти 9,8-кIэ нахьы-

бэ хуугэ. Цыфхэм ярэхьатныгэ ыки
яшынэгончягэ кэухумэгэныр, об-
щественнэ чыплэхэм бэдэжшлагэхэр
кыащымыхунхэм аналэ тырагэатыныр
япшэрыль шьхьауэ зэрэщытыр мини-
стрэм хигэуэнэфыкыгэ. Мы лэныкьом-
кэ ялофшэн джыри нахь агьэльэшын
фаеу кылыагэ.

Мы юфгыгэ дэдэм епхыгэу кэгу-
цылаг ыки зэфэхысыжыхэр кышыгыгэх
АР-м псауныгэр кэухуымэгэнымклэ
министрэм иапэрэ гуадзэу Галина Са-
венковам.

— Адыгеим рэхъатныгъэ, лъэпкъ ыкIи дин зэгурыIоныгъэ илъыныр типшъэрылъ шъхал. ЦIыфхэр бэу зыщызэрэуагъиэрэ чIыплэхэр щынэгъончъэнхэм полицием илофышIэхэм ямызакъоу, зэкIэм тызэгъусэу тыналэ тедгъэтын, хэбзэгъэуцугъэр зыукъохэрэм, анэхэу

ешъуагъэу бзэджэшлагъэ зезыхъэхэрэм,
атефэрэ пшъэдэклыжыр ахын фæе,
-къылуагъ Тхъаклушынэ Аслъан.

Миграционнэ политикэм ыльэныкыккэ
непэ Адыгеим илофхэм язытет фэгъэ-
хыгъэу къэгущылагъэх кощын лофхэмккэ
федеральнэ къулыкъум иотделэу Ады-
геим щылэм ипашэу Алексей Климо-
вымрэ АР-м ипрокурор шъхьалэу Ва-
сильи Пословскэмрэ.

Мы лъэныкъомкIэ гумэкIыгъохэр зэрэщыIэр бэмэ къыхагъэщыгъ. АщкIэ щысэхэри къахыгъэх. ГуцыIэм пае, Трэхьо Аслъан къызэриуагъэмкIэ, IэкIыбым къыкIыгъэ унагъоу илъэс 20 фэдиз хуэгъу республикэм щыпсэурэр рагъэкIыжынэу унашъо ашIыгъ. ЦIыфхэм яфитыныгъэхэмкIэ Уполномоченнэу АР-м щыIэ Анатолий Осокиным зыкъыфэзыгъэзэгъэ унагъо горэм игумэкIыгъо игугуу къышIыгъ. Грузием игражданствэ зилэ унагъор Украинэм щыпсэуштыгъэ, ау зор къызежъхэ, Адыгеим къэкIонэу рихъухагъ. Джы, зэрэхуэрэмкIэ, бзылъфыгъэмрэ сабыишымрэ республикэм исынхэ фитых, ау хулъфыгъэр икIыжын фæе. Ау ащ Грузием зигъэзэжъыкIэ, хъапсым чIагъэтысхъащт. Мыщ фэдэ Iофхэм узыуалIэкIэ хэбзэгъэуцугъэм, дунэе шапхъэхэм адыклоу, цIыфыгъэри къыдзплъытэн зэрэфæер пстэуым къауагъ.

Зэхэсыгом кышчалэтыгэ юфыгыохэм
япхыгэу советым хэтхэм унэшю гэ-
нэфагэхэр ашыгэх.

ТХЪАРКЪОХЪО *Адам.*

Мэфэклымклэ сышъуфэгущо

Тихэгъэгу игъунапкъэ километрэ мин 62-м ехъу, къэралыгъо 18-мэ ар къапэлүл. 1926-рэ ильэсым Нахичевань дэжъ къыщызэлуахыгъэ заста-

вэм А. Бабушкиным ыцлэ фаусыгъагъ. Гъунапкъэхэр къэзыгъэгунэхэу СССР-м и Лыхужьыцлэ нахъ пасэу къызыфагъэшъошагъэхэм ащыщых 1938-рэ ильэсым хыкъумэу Хасан дэжъ шыклогъэ заохэм ахэлэжъагъэхэу П. Терешкин, А. Махалин, В. Винов, И. Чернопятко, Г. Батрашин, хэбзэнчъэу гъунапкъэхэр зэпызычырэ нэбгырэ 338-рэ къэзыуытыгъэ Никита Карачупа.

Тихэгъэгу итемыр-къохъэлпэ, икъохъэлпэ гъунапкъэхэм язаставэ 485-р ары апэ дэдэ фа-

шистхэм утын зэрахыгъагъэр. Планэу «Барбаросс» зыфилорэм ахэр такык 30-клэ зэхагъэтэкъонхэу къыщыдалытэщтыгъ. Ау фашистхэм ягухэлъ бзаджэ къадэхъугъэп. Гъунапкъэхэр къэзыгъэгунэхэрэм псэемыблэжьиныгъэшхо къызэрэзыхагъафэгъэр гъээтэу «Правдэм» иномерхэу 1941-рэ ильэсым имэкъуогъу къыдэ-кыгъэхэм арытыгъ.

Я 23-рэ пограничнэ полкыр Мыекъуапэрэ Адыгеимрэ шъхафит зышъыжьи-гъэхэм ахэтыгъ. А полкым идзэкълэ 41-у заом шыфэхыгъэхэр тиреспубликэ щагъэтылгыгъэх. Хэгъэгу зэохом ильэхъан пограничник 200-м ехъумэ лыхъужьыцлэ къафасуыгъ. Мыекъуапэ щыщэу

Николай Михайлович ахэм зэу ахэт. 1969-рэ ильэсым хыгъэхъунэу Даманскэм псэемыблэжьиныгъэ къыщызэхэгъэфэгъэ Д. Леоновым, И. Стрельниковым, Ю. Бабанскэм, В. Бубениным, 1996-рэ ильэсым Ставрополь краймкэ Железноводскэ гъунапкъэр къыгъэгунэзэ псэемыблэжьиныгъэ къызэрэзыхыгъафэгъэм фэшл И. Асадулиным Лыхужьыцлэ къафэгъэшъошагъ. Афганистан щызэогъэ пограничник 62000-мэ ащыщэу нэбгыри 7-мэ Лыхужьыцлэ къафаусыгъ.

Гъунапкъэхэр къэзыгъэ-

гъунэрэ дзэхэм ахэтхэм пэлэ уцышъор агъэфедэ зыхъугъэр 1902-рэ ильэсыр ары. Октябрэ революцием ыуж а палом ынэз кусэ шэплъ къеклоклыщтыгъ. Союзнэ НКВД-р зызэхашэм гъунапкъэхэм якъэгъэгунэн фэгъээгъэ дзэхэр (ОГПУ) НКВД-м рапхыгъагъэхэми, 1938-рэ ильэсым нэс пилоткэ, фуражкэ уцышъохэр ахэм ащыгъыгъэх.

1941-рэ ильэсым иублэгъу дзэкълэ шъуашэхэр зэблахъоу рагъэжъагъагъэми, шъо зэфэшъхаф зилэ палохэр НКВД-м хэтхэм къафагъэнэжьиныгъагъэх. 1943-рэ ильэсым Апшъэрэ Советым и Президиум и Указ диштэу НКВД-м хэтхэм пэлэ, шъошэ уцышъо зэрахъэ хъугъэ. А унашъор НКВД-м игенералхэми алылэсыщтыгъ, 1945-рэ ильэсым ибэдзэогъу нэс ахэм ятэмэтэлы, япалуи уцышъуагъэх, ягъончэдъ кусэ уцышъо дэдэгъагъ.

Я 50 — 60-рэ ильэсхэми гъунапкъэхэр къэзыгъэгунэхэрэм яшъуашэ зэхъоклыныгъэ горэхэр фашыгъагъэх. Ау а лъэхъанми пэлэ уцышъор ащыгъыгъ. 1993 — 1994-рэ ильэсхэм зыкъэхъумэжьиныккэ Министерствэм иунашъоклэ шъуашэхэм ашъо зызэблахъуми, пэлэ уцышъор ахэм къафагъэнэжьи-гъагъ.

Ветеранхэм я Совет ыцлэкэ ыкли сэ шъэхэкэ гъунапкъэхэр къэзыгъэгунэхэрэм пограничником и Мафэклэ сафэгущо, псауныгъэ пытэ, насып ялэнэу, тыдэрэ лъэныкъуи гъэхъагъэхэр шашынуэ афэсэлэ.

Адыгейм ипограничник-ветеранхэм я Совет итхъаматэу И.И. ДАВИДЮК

Нэужым Республикэу Марий Эл, къалэу Омскэ, Калининград хэкум, Къалмыкым ягъогухэм язытет фэгъэхыгъэу ялыклохэм гуцылэр аратыгъ. Гъогухэм ягъэцэклэжьиныккэ УФ-м и Правительствэ юфыгъо маклэп зэшлуихырэр, ахъщэ къафетлупшы. Арэу щытми, ар икъоу гъэцэклагъэ хъурэп. Зэфэхысыжъхэм къызэрагъэлъэгъуагъэмклэ, Урысыем ишъолыырхэр пштэхэмэ, гъогухэм язытет ыльэныкъоклэ Калининград хэкур анахъ дэгъухэм ащыщэу къыхагъэщыгъ.

А. Речицкэм къызэрлугагъэмклэ, АР-м имызакъоу, Урысыем игъогухэм хъугъэ-шлагъэу, тхъамыклагъоу къатехъухъэхэрэр анахъ гумэклыгъо шъхалэу щылэхэм ащыщ. Хэбзэ къулыкхухэр къыхагъэлажъэхэзэ мы юфыгъом нахыбэрэ тегуцылэнхэ, гумэклыгъом идэгъэзыжьиныккэ пылынхэ фае. УФ-м ишъолыырхэм ягъэпшагъэмэ, тиреспубликэ игъогухэм хъугъэ-шлагъэу къащыхухэрэм япчъагъэ нахъ макл. Ар полицием илофышлэхэм цытхъуклэ афэплъэгъунэу цыт. Арэу цыт нахъ мышлэми, анахъэу аналэ зытырагъэтын фээ лъэныкъохэри щылэхэу А. Речицкэм къылуагъ.

Зэхасыгъом икълэхым 2014-рэ ильэсым УФ-м хэгъэгу клэцлэ юфхэмклэ и Министерствэ ичыплэ Общественнэ совет хэтхэм альэныкъоклэ Урысые зэнэкъокъоу шылагъэм изэфэхысыжъхэр ашыгъэх. АР-м хэгъэгу клэцлэ юфхэмклэ и Министерствэ епхыгъэу юф зышлэрэ Общественнэ советым хэтэу Елена Космачевар мы зэнэкъокъум къыщыхагъэщыгъ.

КИАРЭ Фатим.

Лэпылэгъу афэхъух

Мэкъуогъум и 11-м Мыекъуапэ икълэ парк щыклошт фестивалым зэреджагъэхэр «Веснушки земли». Ащ пшъэрылъ шъхалэу илэр клэлэцлыкхухэу сэкъатныгъэ зилэхэмрэ зипсауныгъэклэ пыч зимылэхэмрэ джэгуклэ зэфэшъхафхэр афызэхэщэгъэнхэр ары.

— Сабый сэкъатым фэмыхъазыр ны-тыхэм псынклэу агу мэклоды, ащ фэдэ утыныр зыфэмыщэчыхэрэри къахэкых. Хабзэ зэрэхъугъэу, къынышхоу къыкыокырэм щынагъуи къызыдехъы. Яклэлэцлыкху къырыклоштым гупсэфыгъо къарымытэу ны-тыхэр гумэклышхом зэредзэх, — хигъэунафэмыкыгъ Адыгэ Республикэм щыпсэурэ сэкъатхэм я Союз игъэлорышлэплэ итхъаматэ игуадзэу, Урысые народнэ фронтым ишъолыыр штаб хэтэу Арина Ефимовам.

Мы фестивалым изэхэщаклохэр зыцыгугъыхэрэр сэкъатныгъэ зилэ клэлэцлыкхухэр зыплурэ ны-тыхэу зыгу зымыгъэклодыхэрэм, щылэныгъэм яклэлэцлыкхухэр пытэу хэуцонхэм емызэщэу дэлажъэхэрэм ящысэ кырыпплынхэр, юфыгъоу зыгъэгумэклэхэрэм нэмыккэ еплъыккэ фырылэ хъуныр ары.

Фестивалым изэхэщаклохэр: Урысые народнэ фронтым ишъолыыр къутам, общественнэ организациеу «Ресурсный центр социальных, культурных и образовательных инициатив» зыфилорэр, мэфэклхэм язэхэщэнклэ агентствэр.

Урысые народнэ фронтым ишъолыыр къутамэу Адыгэ Республикэм щылэр.

Тхъамафэм ихъугъэ-шлагъэхэр

Адыгэ Республикэм хэгъэгу клэцлэ юфхэмклэ и Министерствэ къызэрлитырэмклэ, жьоныгъуаклэм и 18-м къыщегъэжъагъэу и 24-м нэс республикэм бзэджэшлэгъэ 97-рэ щызэрэхъагъ. Ахэр: цыфым ыпкъыны-лынэ шъобж хылылэхэр тырашагъэу 3, машинэр рафыжъагъэу 5, гъэпцлагъэ зыхэлъ бзэджэшлэгъи 9, тыгъуагъэхэу 42-рэ, нэмыккхэри. Экономикэм ыльэныкъоклэ хэбзэгъэуцугъэр гъогогъу 18-рэ аукъуагъэу хэбзэгъэуцумэклоу къулыкхухэм къыхагъэщыгъ. Бзэджэшлагъэ зезыхъэгъэ нэбгырэ 72-рэ агъэунафыгъ, зэхафын альэклыгъэр процент 67-м клэхъэ.

Блэклыгъэ тхъамафэм Адыгейм игъогухэм хъугъэ-шлэгъи 8 къатехъухагъ. Ахэм къахэкыккэ нэбгыри 9-мэ шъобжхэр атещагъэхэ хъугъэ. Ешъуагъэу рулым клэрысэу водитель 75-рэ къаубытыгъ, гъогурьклым ишапхъэхэр гъогогъу 3055-рэ аукъуагъэу къыхагъэщыгъ.

Зипшъэрылхэр зыгъэцэклэрэ хэбзэгъэуцумэклохэм альэныкъоклэ бзэджэшлагъэ зезыхъагъэу тикълэ шъхалэу щыпсэурэ нэбгыритлум къафызэлуахыгъэу уголовнэ юфыр Мыекъопэ къэлэ хыкумым зэхифыгъ, ащ епхыгъэу унашъо ышлыгъ.

Мы хъугъэ-шлагъэр зыхъугъэр ильэсэу тызыхэтэм ищылэ маз ары. А мафэм полицием иучастковэ уполномоченнэ къулыкхур ыхыызэ, гъогу гузэгум тетэу къырыклохэрэ хулыфегъэмрэ бзылфегъэмрэ аналэ тыридзагъ. Къызэрэнафагъэмклэ, нэбгыритлур ешъогагъ. Язекыуаклэ зэрэмьтэузыр полицейскэм агуригъалозэ, гъогурьклым ишапхъэхэр амыукохъэу ахэм зафигъэзагъ, ау хэбзэгъэуцумэклом къылуагъэр адрэхэм къырадзагъэп. Ащ къыхэкыккэ ильэс 47-рэ ыкли ильэс 33-рэ зыныбж хулыфегъэмрэ бзылфегъэмрэ альэныкъоклэ административнэ протокол зэхигъэуцонэу полицейскэм унашъо ышлыгъ. А уахътэм хэбзэгъэуцугъэр зыукогъэ нэбгыритлур ошлэ-дэмышлэу полицейскэм тебэнагъэх, утынхэр рахыгъэх. Мы чыплэм пэмычыжъэу къулыкху щызыхыщыгъэхэу къэралыгъо автоинспекцием илофышлэхэр хэбзэгъэуцумэклом лэпылэгъу къыфэхъугъэх.

Мыекъопэ къэлэ хыкумым унашъоу ышлыгъэм диштэу, бзэджэшлагъэ зезыхъэгъэ бзылфегъэм ильэси 2,5-рэ хъапс условнэу тыралъхъагъ, игъусэгъэ хулыфегъэм тазырэу сомэ мин 50 ыпшынышт.

Цыфым ипсауныгъэ зэрарышхо езыхыгъэ хулыфегъэм ыльэныкъоклэ УФ-м хэгъэгу клэцлэ юфхэмклэ и Министерствэ иотделэу Джэдэжэ районым щылэм иследственнэ подразделение уплъэкълун тедзэхэр зэхышъагъэх. Хъугъэ-шлагъэр зыхъугъэр ильэсэу тызыхэтэм имэлылфэгъэу мазэ ыклэхэм аджэ. Селоу Сергиевскэм щыпсэурэ хулыфегъитлум азыфагу зэмызэгъыныгъэ къызэрлитэджагъэм фэгъэхыгъэу къэбар полицием иучастковэ уполномоченнэхэм къалэкълэхагъ. Мы чыплэм къэсыгъ полицейскэхэм ильэс 51-рэ зыныбж хулыфегъэу шъобж хылылэхэр зытещагъэу ыкли зи къэзымышлэрэр унэм къырагъэотагъ. Хэбзэгъэуцумэклом хэм зэхэщэгъэ оперативнэ-пылхон ыкли техникскэ юфхъабзэхэм яшлуагъэккэ, бзэджэшлагъэр зезыхъагъэу гуацафэхэрэр агъэунафыгъ. Ау а уахътэм ехуллэу ар республикэм икыжьижъэу къычлэкыгъ. Ащ Краснодар крайм зыщыгъэбылэу оперативникхэм къэбар къалэкълэхагъ ыкли мы мэфэ дэдэм ар къаубытыгъ.

Следствием зэригъэунафегъэмклэ, мы пчыхъэм зэнэлосэ хулыфегъитлур зэдешъагъ, нэужым зэмызэгъыныгъэ азыфагу кытэджагъ, ащ къыхэкыккэ зым шъобж хылылэхэр тещагъэхэ хъугъэ. Джы зэхэ-фынхэр маклох.

Обществэмклэ мэхъанэшхо и

Урысые Федерацием хэгъэгу клэцлэ юфхэмклэ и Министерствэ и Общественнэ совет ипрезидиум и Тхъаматэу Анатолий Кучеренэм пэцэныгъэ зыщызэрэхыгъэ зэхасыгъо джырэлблагъэ щылагъ. Чыплэ подразделениехэм ыкли Общественнэ советым ялыклохэр зыхэлэжъэгъэхэ юфхъабзэр видеоэзпхыныгъэм тетэу кыуагъэ. Адыгеймклэ ащ хэлэжъагъэх АР-м хэгъэгу клэцлэ юфхэмклэ иминистрэу Александр Речицкэр, Урысые Федерацием хэгъэгу клэцлэ юфхэмклэ и Министерствэ гъогурьклымрэ щынэгъончъэнымклэ икъэралыгъо инспекции АР-мклэ и Гъэлорышлэплэ ипащэу Александр Курпас, АР-м хэгъэгу клэцлэ юфхэмклэ и Министерствэ епхыгъэу лажъэрэ Общественнэ советым итхъаматэу Хъунэгэ Рэщыдэ.

Гъогурьклымрэ щынэгъончъэным фэгъэхыгъэ «народнэ» картэм Общественнэ советым хэтхэм лъэтегъэуцэ фашыгъ. А. Кучеренэм юфхъабзэм хэлажъэхэрэм агу къыгъэкыжьи «Урысыем ишъолыырхэм гъогурьклымрэ ащыщынэгъончъэнымклэ ыкли а лъэныкъомклэ юфхэм язытет зыфэдэр» зыфилорэ апэрэ общественнэ докладыр 2013-рэ ильэсым къызэрашыгъагъэр. Хэбзэ ыкли лыпплэккэу къулыкхухэм мы лъэныкъомклэ юфхэу ашлэрэм шлуагъэу къытырэм уасэ фэшлыгъэныр пшъэрылъ шъхалэу цытыгъ. Мы уахътэм ятлонэрэ общественнэ докладым игъэхъазырын дэлажъэх.

«Народнэ» картэм юф ышлэным обществэмклэ мэхъанэшхо илэу цыт. Гъогурьклымрэ щынэгъончъэным епхыгъэ гумэклыгъохэмклэ, къэбархэмклэ цыфхэм «народнэ» картэм зыкы-

фагъэзэн альэклышт. Картэр зэкълэми къызфагъэфедэн амал ялэшт, ар Интернетым исайтэу «дороги без проблем.рф» зыфилорэм хэт.

— «Народнэ» картэр зыклэдгъэпсыгъэр шъыпкъагъэ хэлъэу щылэныгъэм щыхъухэрэм нахъ тащыгъозэным пай. Дэо зэфэшъхафхэр ялэхэу цыфыбэмэ зыкытфагъазэ. Ау зэкълэми ялълэхэр зэрищыклагъэм фэдэу гъэцэклагъэ хъухэрэп. Джы мы картэм ишлуагъэккэ, гъогурьклымрэ щынэгъончъэным епхыгъэу цыфхэм ягумэклыгъохэр зэшлохыгъэхэ зэрэхъуцтым щэч хэлъэп. Тэ пшъэрылэу тилэр тызэгъусэу гумэклыгъохэм ядэгъэзыжьиныккэ юф дэтшлэныр, гъогухэм къащыхъурэ хъугъэ-шлагъэхэр нахъ маклэ шыгъэнхэр, целевой программэм игъэцэклэн шлуагъэ къытэу зэхэщэгъэныр ары, — къылуагъ А. Кучеренэм.

Лэжыгъэхэм языхтэ зэрагъэшлагъ

Бжыхасэхэм языхтэ зыфэдэр зэрагъэлъэгъунэу республикэ комиссиер мы мафэхэм гъогу техьагъ. Джэджэ ыкIи Шэуджэн районхэм арыт хъызмэтшIапIэ анахь инхэм ащылагъэх, губгъохэр къахъагъэх, зэфэхьысыжхэр ашыгъэх.

Комиссиер хэтыгъэх АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу Владимир Нарожнэр, аграрнэ политикэмкIэ ыкIи чыгу IофхэмкIэ комитетым ипашэу Янэкъо Аскэр, АР-м мэкъу-мэщымкIэ и Министертвэ къэкIыхэрэмкIэ ыкIи чыгулэжынымкIэ иотдел ипашэу Абрэдж Эммэ, федеральнэ къэралыгъо бюджет учреждениеу «Россельхозцентр» икътумэу Адыгеим чыIэм ипашэу Журба Раисэ, нэмыкIхэри.

Пстэуми апэу купыр Дондуковскэ элеваторым екIолагъэх. Ащ къащыпэгъокIыгъэх муниципальнэ гъэпсыкIэ зилэ «Джэджэ район» иадминистрация ипашэу Виктор Пуклич, мэкъу-мэщ хъызмэтымкIэ район гъэлорышIапIэм ипашэу Анатолий Пахоль, хъызмэтшIапIэм ипашэу Болэкъо Мыхьамэт.

Бжыхасэхэм языхтэ зыфэдэр зэрамыгъэлъэгъуэ, АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэ къызэрэуыгъоуагъэх закыфигъэзагъ.

— Пшэрыль шъхалэу тилэр IэкIыбым къыращыттыгъэ продукцияер тэтыхэмкIэ зэблэтхуныр ары, — къыуагъ Владимир Нарожнэм. — Ар апэ губгъо IофшIэнхэр ары къызыщехьэрэр. Тэ къэдгъэкIырэ лэжыгъэр къыдэдгъэкIырэ продукцияер ары тибэдзэрхэм,

титучанхэм ателынуэу щытыр, ащ тыфэбэнэн фае.

ЕтIанэ губгъохэр къаплыхагъэх. Зэфэдиэу къэкIыгъэ бжыхасэхэм ядэхагъэ нэр пIэхы. Хъми, коцми языхтэ апэрэмкIэ уигъэраэуу щыт, ау специалистхэм зэфэхьысыжхэу ашыгъэхэмкIэ, ом изытет бжыхасэхэм иягъэ аригъэкIыгъ. Зэрэогъум къыхэкIыкIэ шынэгъакIэ агъотырэн, ахэм альпсэ икъу фэдиэу зиушомбгъугъэн, чыгур зыщызэгъокIыгъэ чыпIэхэри мымакIэу илэх. Шапхэхэм атетэу бжыхасэхэм узэрадэекIоштыр специалистхэм чыгулэжхэм къафалотагъ.

Дондуковскэ элеваторым зэкIэмкIи хъэ гектар 97-рэ, коц гектар 2060-рэ, рапс гектар 302-рэ, натрыф гектар 920-рэ, тыгъэгъэзэ гектар 1300-рэ мыгъэ щашлагъ. Специалистхэм къаплыхагъэ губгъохэм осэшIу къаратыгъ. Лэжыгъэ бэгъуагъэ къырахыным пае хъызмэтшIапIэм ищыкIагъэр зэкIэ агъэцэкIэгъ, джы ом изытет зыкъызэригъэлъагъорэм зэкIэ елытыгъ. ХъызмэтшIапIэм ипашэу къызэриуагъэмкIэ, IэкIыбым къыращырэ чылапхэхэр зэрэлапIэхэр къыдалыты, гъэтхасэхэм япхынкIэ Краснодар къыщазыфигъэ чылапхэхэр агъэфедэгъэх.

Элеваторым иIофшIэхэр къэуцу ямыIэу мэлэжхэр, хэхьоньгъэхэр ашIых. Чыгуим имызакъоу, нэмыкI лъэныкъохэми мыщ ащыпIыых. Шъхалэ, яхьалыгъу гъэжыагъэ Адыгеим имызакъоу, нэмыкI шьолпырхэми ащызэлашIэ. ТапэкIи гъэхьагъэхэр зэрашIыштхэм пылтых.

Джащ фэдэу Джэджэ районымкIэ анахь гъэхэгъэшIухэр зышIыхэрэм ащыт хъызмэтшIапIэу «Радуга» зыфиIорэр. Ащ игубгъохэм нэужым купыр къащыуцугъ. ХъызмэтшIапIэм ипашэу Сапый Юныс къызэриуагъэмкIэ, мыгъэ мыщ хъэ гектар 200, коц гектар 2400-рэ, рапс гектар 600, натрыф гектар 600, кондитерскэ тыгъэгъэзэ гектар 300, дагъэ зыхашIыкIырэ тыгъэгъэзэ гектар 1000 апхыгъэх. Ахэм анэмыкIэу мы хъызмэтшIапIэр ауужырэ илъэситIум ишъыпкъэу былым Iыгъыным иууж ихажыгъ. Зы чэщ-зымафэкIэ щэ тонни 2,5-рэ аты.

Специалистхэм къаплыхагъэ губгъохэм языхтэ ыгъэрэзагъэх. Гу лымытэнэу щытыгъэп хъызмэтшIапIэм игубгъохэм зы уцыжъ зэрэтемытыгъэм.

Нэужым Шэуджэн районым ит хъызмэтшIапIэу «Премиум» зыфиIорэм екIолагъэх. Муниципальнэ гъэпсыкIэ зилэ «Шэуджэн район» иадминистрация ипашэу Мэрэтыкъо Аслъан, мэкъумэщ хъызмэтымкIэ гъэлорышIапIэм ипашэу Чэсэбий Анзор, хъызмэтшIапIэу «Премиум» ипашэу Лъэустанджэл Мэдинэ ахэм къапэгъокIыгъэх. Район администрацием ипашэу Мэрэтыкъо

Аслъан къызэриуагъэмкIэ, зэкIэмкIи районымкIэ бжыхасэ гектар мин 16-м ехъу мыгъэ Iуахыжынуэу щыт. Шапхэхэм къызэрэдалытэу, ахэр игъом апхыгъэх, минеральнэ чыгъэшIухэр адыхалхьагъэх, узхэм ыкIи уцыжхэм апэшIуеклогъэным фэшI ищыкIэгъэ IофшIэнхэр агъэцэкIагъэх. Мыгъэ чылэпхэ лъэпкъищ кIэу апхыгъ, ахэм дэгъоу зыкъагъэлъэгонэу мэгугъэх. ХъызмэтшIапIэм игубгъохэр нэужым къаплыхагъэх. Мэдинэ къызэриуагъэмкIэ, зэкIэмкIи хъызмэтшIапIэм хъэ гектари 150-рэ, коц гектар 1500-рэ, рапсэу — 140-рэ, натрыфэу — 715-рэ, тыгъэгъэзэ гектар 810-рэ апхыгъ. НэмыкI хъызмэтшIапIэхэм афэдэу мыщи апэрэ гумэкIыгъоу ялэр ошх къызэремыщхырэ ары.

Мы мафэ дэдэм хъызмэтшIапIэу «Заря» зыфиIорэми щылагъэх. Агроном шъхалэу Къохъужь Азэмаат яIофхэм языхтэ Владимир Нарожнэр щигъэгъозагъ. ЗэкIэмкIи бжыхасэ 1058-рэ Iуахыжынуэу щыт, ащ щыцэу хъэм гектари 160-рэ, коцым гектар 898-рэ рагъэуытыгъ.

— Непэрэ мафэм чыгулэжхэм апэрэ гумэкIыгъоу

ялэр ошх къызэремыщхырэ ары, — къыуагъ Раисэ Журба. — Ау ащ даклоу, гъэрэкло егъэпшагъэмэ, къэкIыхэрэм уз зэрахэмылпыр гушIогъо лъэныкъоу къэбгъэлъэгъон плъэкIышт. Гъэрэкло лэжыгъэхэм нахь къяузыщыгъэ фузариозыр мыгъэ щыIэп, ау ошхыр зэлыпытыр къещхымэ, ар къахэхьан ылъэкIышт.

Зэфэхьысыжхэр къышIыхэзэ, бжыхасэхэм языхтэ уигъэрэзэнэу зэрэщытыр Владимир Нарожнэм къыуагъ. Ылэгъугъэм ыгъэрэзагъ.

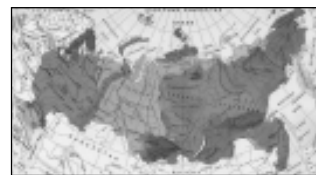
— ХъызмэтшIапIэхэм севооборотыр зыцагъэгъупшэ хуштэп, ащ епхыгъэ хэбзэгъуцугъэ штэгъэн фаеу сэлпытэ, сыда плэмэ мы гумэкIыгъор зигъо къэсыгъэ Iофыгъоу щыт. Натрыфэу мыгъэ апхыгъэр гектар мин 30-м нэсы. Гукау нахь мышIэми, республикэм шьоушыгъу зыхашIыкIырэ чыпIыпIыр шапхыжырэп, ащ иууж халхьэрэ лэжыгъэр сыдигъуи мэбагъо. Ащ къызэрэфэдгъэзэжыштым тыпылын фае. Тызидэщылэгъэ хъызмэтшIапIэхэм ячIыгулэжхэм яIофшIэн хэшIыкIышхо зэрэфырялэр тлъэгъугъэ, ауужырэ шапхэхэм адиштэрэ шыкIаIэхэмкIэ Iоф ашIэ. ПэшIорыгъэшъэу къэпIон плъэкIышт къэкIырэ лэжыгъэр гъэрэклорэм зэрэмынахь дэщытыр, — къыуагъ В.Нарожнэм.

Республикэм иагропромышленнэ комплекс тапэкIи хэхьоньгъэхэр ышIынхэм АР-м и Парламент идепутатхэм аналэ зэрэтырагъэщытыр, ащ епхыгъэ хэбзэгъуцугъэхэр зэрэштэштхэр АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэ кIэухым къыуагъ.

ПАТИКЪО Анет.

Сурэтхэр В. Шепталенкэм тырихыгъэх.

Урысыем щыкъэбархэр

РАБОЧЭ кIочIэ пы-
утхэр хэгъгум
ищыкIагъэх. Къэра-
лыгъо Думэм и депута-
тэу Александр Хин-
штейн Урысыем и Уго-
ловнэ-гъэцкIэкIо ко-
декс ехьылIэгъэ гъэтэ-
рэзыжынхэм япроект
кыыгъэхъазырыгъ.

Ащ ишIуагъэкIэ, егъэзыгъэ-
кIэ Iоф арагъэшIэнэу зилоф
аIуагъэхэу колониехэм адэс
нэбгырэ мин 40 фэдизмэ
зыщалыгъэхэ чIыплэм пэчыжъэу
щылэ учреждениехэм Iоф
ащарагъэшIэщт. Зилоф аIуагъэ-
хэр мылкъум ишIыкIэ зэфэ-
шъхъафхэр зыгъэфедэрэ ор-
ганизацие пстэуми арагъэблэ-
гъэнхэ альэкIыщт. Депутатим
дырагъаштэ пшъэдэкIыжъэу аты-
ральхъагъэр ягъэхъыгъэнымкIэ
Федеральнэ къулыкъум ипа-
цэмэ.

* * *

УРЫСЫЕМ ико-
номикэ кыызэрэ-
кIичырэр лъэкIуатэ.

Хэгъэгу кIоцIым кыызэрэщы-
кIэупчIэхэрэм кыызэрэщыкIэ-
рэм промышленности фэло-
фэшIэ лъэныкъори зылыкъу-
дыгъэх. 2015-рэ ильэсым имэ-
лылфэгъу лэжъапкIэми ашъхэ
пае агъэфедэхэрэми къащы-
кIэщтыгъ ыкIи инвестициехэм
кыызэракIэупчIэхэрэм хахъ-
щтыгъ. Ащ тетэу къагъэлъа-
гъо Росстатим изэфэхъысыжъ-
хэм. 2015-рэ ильэсым квар-
талхэм атегъэпсыкIыгъэу эконо-

номикэм зыкыIэтыжынэу ыкIи
2016-рэ ильэсым экономикэм
псынклэу хэхъонэу зэралорэр
къэшъыпкъэжыным эксперт-
хэм яцыхъэ телъэп. Iээгъу
уцхэм ауасэ пае ахъщэ хэгъэ-
хъожь кыытыным къэралыгъор
дэгулэрэп. Рецептхэм атегъэ-
псыкIыгъэу цыфхэм къащэфы-
гъэ Iээгъу уцхэм ауасэ щыщ
Iахъ афызэкIагъэкIожьыным
тельытэгъэ системэу псауны-
гъэр къэухъумэгъэнымкIэ Ми-
нистерствэм ытIупщэу кыIо-
гъагъэр гъэцкIэжыгъэ хъу-
ным монополием пэшIуекIорэ
къулыкъум (ФАС-м) ицыхъэ
телъэп.

* * *

ЯФИТЫНЫГЪЭ-
ЯХЭМ ашIомы-
кIынхэу хэбзэ Iофы-
шIэхэм пшъэрылъ афа-
гъэуцу.

Этикэм икодекс зымыгъэ-
цакIэхэрэр моральнэу агъэмы-
сэщтых. Къэралыгъо ыкIи му-
ниципальнэ къулыкъушIэхэм
яэтикэ икодекстрэ къулыкъушIэ
зекIуакIэмрэ яхъылагъэу Iоф-
шIэнымкIэ Министерствэм кыI-
гъэхъазырыгъэр япортал зыкI
кыхъагъ. Документым хэбзэ
IофышIэхэм агу къегъэкIыжы
къулыкъу IэнатIэу зыIутхэр
IофшIэнэу агъэцакIэрэм емы-
пхыгъэ гухэлъхэмкIэ кызы-
фагъэфедэхэ зэрэмыхъуштыр.
ГухэкI нахъ мышIэми, ащ ехъ-
щыр документэу 2010-рэ ильэ-
сым зэхагъэуцогъагъэм Iоф
ышIэщтыгъэп. Сергей Шойгу
коммуналкэм пэлухъэрэ хъар-
джхэр нахъ макIэ ешIых. Дзэ
унэ-коммунальнэ хъызмэтым

ильэныкъокIэ джы пшъэдэ-
кIыжъ зыхъыштыр зы компа-
ние нахъ, компанищыщтэп.
Iахъэхэлъ обществэу «Унэ-
коммунальнэ хъызмэтымкIэ Гъэ-
лорышIэплэ шъхъалэу зыкъэухъу-
мэжынымкIэ Министерствэр
зылъыплъэхэрэм ахэхъэрэ
холдингэу «Гарнизон» зыфи-
лорэр (ыпэкIэ «Оборонсер-
вискIэ» заджэщтыгъэхэр) ары
нылэп электричествэр, псыр
ыкIи фабэр алэкIэгъэхъэгъэ-
ным фэгъээгъэщтыр. А Iофым
ехъылIэгъэ предложениеу Сер-
гей Шойгу кыыхыгъэр Уры-
сыем и Президент игъоу ыльэ-
гъугъ.

* * *

УРЫСЫЕМ и Банк
федэу кыIэклэ-
хъагъэмкIэ отчет кыI-
тыгъ.

Гупчэ банкым IэнэтIэшхо щы-
зезыхъэхэрэм янахъыбэм фе-
дэу къахъыжыгъэм хэхъуагъ.
Гупчэ банкым ипашчэу Эльви-
ра Набиуллинам, ыпэкIэ зэ-
рэщытыгъэм фэдэу, кыIэжы-
гъэр игуадзэхэм ащыщыбэмэ
федэу къалэкIэхъагъэм нахъ
макI.

* * *

СОМЭМ телъы-
стагъэу банкхэм
чIыфэу атырэм хэ-
хъуагъ.

ЧIыфэхэр ятыгъэнхэр зыпкъ
иуцожъэу зэрэфежъагъэр Гуп-
чэ банкым ыгъэунэфыгъ. Мэ-
лылфэгъум икIэуххэм кыызэ-
рагъэлъэгъуагъэмкIэ, банкхэм

чIыфэу атыгъэр зы проценткIэ
нахъыбэ хъугъэ. Къэлогъэн фае
тызыхэт ильэсым иапэрэ мэ-
зиш чIыфэу атырэм кыызэрэ-
щыкIэщтыгъэр. Банкхэм хагъэ-
унэфыкIы чIыфэтыныр зыпкъ
иуцожъэу зэрэфежъагъэр, ау
компаниехэр чIыфэхэм къа-
зэрэкIэупчIэхэрэр псынклэу
зыпкъ иуцожъыным щыгугъы-
хэрэп.

* * *

ГЪЭЗЕТЭУ «Ведо-
мости» ыгъэунэ-
фыгъ полисэу
ОСАГО-м ыуасэ зы-
хэхъогъэ мэлылфэгъу
мазэм ыуж страховой
полисэу ащагъэр зыфэ-
дизыр.

Нафэ кыызэрэхъурэмкIэ, фэ-
дэ пчъагъэкIэ нахъыбэу ком-
паниехэм ащэн альэкIыгъ.

* * *

БАНКХЭМ мылъ-
бкоу яIэм хэгъэ-
хъогъэным фэшI къэ-
ралыгъом сомэ трил-
лион аритынэу ыгъэ-
нэфэгъагъ.

А мылкъур банк инхэм
ателъытэгъагъ нахъ мышIэми,
Правительствэм кытIупщыгъэ
мылкъум щыщэу сомэ милли-
ард 80 фэдиз банк цыкIлухэ-
ми аIуагъэ.

* * *

ТЕМРЫКЪО
портыкIэ имыIэу
къэнэщт.

Азово-Донской пароходст-
вэм къухъэуцуплэр зыщагъэ-
псыщт чIыплэр бэджэндэу штэ-
гъэным ехъылIэгъэ фитыны-
гъэр сомэ миллион 65-кIэ
ещэ. Къухъэуцуплэр зыщагъэ-
псыщтым псыукъэбзыплэу кыI-
хиубытэрэр ымыгъэкIэжынынэу
хабзэм ыгъэнэфагъ.

* * *

ГЭКIЫБ хэгъэгу
Автомашинэхэу
Урысыем щашчэ-
рэм ауасэ кыыщы-
кIагъ.

Сатыум нахъ чаныгъэ хэлъ
хъуным щыгугъыхэзэ, автоса-
лонхэм уасэхэр къырагъэлы-
хыгъэх.

* * *

НЫ (унэгъо)
Нмылкъур джы
ипотекэм пае аты-
рэ ахъщэ тыным пэ-
Iуагъэхъан альэ-
кIыщт.

Ащ фэгъэхъыгъэ хэбзэгъэ-
уцугъэм Президентэу Влади-
мир Путиныр кIэтхагъ. Транс-
порт хэбзэлахъыр мафэхэм
атегъэпсыкIыгъэу къалытэнэу
агъэнафэ ашIоигъу. Ащ ифэ-
шошэ хэбзэгъэуцугъэм ипро-
ект Калининградскэ хэку Ду-
мэм Къэралыгъо Думэм хиль-
хъащт.

*Гупчэ гъэзетхэм
къатыгъэхэм
атегъэпсыкIыгъэу
зыгъэхъазырыгъэр
СЭХЪУТЭ Нурбий.*

ПЕНСИЕХЭМКIЭ ФОНДЫМ ИКЪЭБАРХЭР

Сомэ мин 20 аратыщт

НЫ мылкъум щыщэу
сомэ мин 20 ятыгъэ-
ным фэшI сертификат
зилэхэм лъэIу тхыль-
хэр аIыхыгъэнхэр
ПенсиехэмкIэ фондым
ичIыплэ къулыкъухэм
жьоныгъуакIэм и 7-м
рагъэжъагъ.

Ащ фэдэ фитыныгъэр кыI-
зыфагъэфедэн альэкIыщт ны
(унэгъо) мылкъум ехъылIэгъэ
сертификат зилэхэу ыкIи 2015-
рэ ильэсым итыгъэгъазэ и
31-м ехъуллэу зэрэтынхэу ны
(унэгъо) мылкъур зытелъытэ-
гъэ Iофыгъо шъхъалэхэм апэ-
Iузымыгъэхъагъэхэм. Зэтыгъо
ахъщэ тын къалызыхынэу изы-
хъухъагъэм 2016-рэ ильэсым
игъэтхапэ и 31-м нахъ класэ
мыхъугъэу лъэIу тхыль ары-
тын фае. ЛъэIу тхыль атын
фитых зэкIэ Урысые Феде-
рацием ишъолъыр щыпсэхухэ-
рэм сертификатыр ятыгъэным
лпэпсэ фэхъугъэ сабыир кыI-
зыхъугъэм тешIэгъэ пIальэм
емыллытыгъэу.

ПенсиехэмкIэ фондым и
Къутамэу Адыгэ Республикэм

щылэм Iэклэль къэбархэм на-
фэ кыызэралыгъэмкIэ, ны
мылкъум ишIуагъэкIэ, Адыгеим
щыпсэурэ унэгъо 12962-м мы
ильэсым имэлылфэгъэу унэ
амалэу яIэхэр ны мылкъум-
кIэ нахъышIу ашIынхэ альэ-
кIыгъ. Ахэм ащыщхэу унэгъо
6500-м унэм пае чIыфэу ашта-
гъэхэм ащыщ Iахъ е зэрэ-
псаоу ны мылкъумкIэ аты-
жыгъ, а Iофым зэкIэмкIи со-
мэ миллиони 2,4-рэ пэIуагъэ-
хъагъ. Ащ нэмыкIэу, сомэ мил-
лиони 2,1-рэ пэIуагъахы, унэ-
гъо 6433-м чIыфэ амыштэу зы-
чIэсыщтхэр къащэфыгъэх, чIы-
лэ унэ ашIыгъ е зыщыпсэу-
хэрэ унэр агъэкIэжыжыгъ.

Адыгеим 2007-рэ ильэсым
ищылэ мазэ кышыублагъэу
2015-рэм имэлылфэгъэу нэсы-
рэ пIальэм кыкIоцI ны (унэ-
гъо) мылкъум ехъылIэгъэ сер-
тификат 20969-рэ щаратыгъ. Ны
мылкъур зыпэIуагъэхъащт лъэ-
ныкъо шъхъалэхэу хабзэм ыгъэ-
нэфагъэхэм зэрэпсаоу е а
мылкъум щыщ Iахъ унэгъо мин
13-м апэIуагъэхъагъ.

Ветеранхэм алукIэгъагъэх

ЖьоныгъуакIэм и 7-м
къалэу Мыекъуапэ
игурыгът еджаплэу N 3-м

Хэгъэгу ззошхом Те-
кIоныгъэр кызыщы-
дахыгъэр ильэс 70-рэ
зэрэхъугъэм ехъылIэ-
гъэ мэфэкI зэхахэ щы-
зэхашэгъагъ.

А Iофтхъабзэм кIэщакIо фэ-
хъугъагъэх ПенсиехэмкIэ фон-
дым и Къутамэу Адыгэ Рес-
публикэм щылэм ипашчэу, Адыгэ
Республикэм и Къэралыгъо
Совет — Хасэм и депутатэу
Къулэ Аскэрбийрэ кIэлэегъа-
джэхэмрэ.

ЗэлукIэгъум кырагъэблэ-
гъэгъагъэх Iэшэ зэлуплэныгъэ-
хэм ахэлэжъагъэхэу, зэо кIы-
бым Iоф щызышIагъэхэу, Хэ-
гъэгу ззошхом хэклодагъэхэм
яшъхъэгъусэхэу я 19-рэ хэдзы-
плэ коим щыпсэхухэрэр.

МэфэкI зэлукIэгъур шуIофэс
гущылэкIэ кызызлуихыгъ еджа-
плэм идиректорэу Хъатэгъу
Нелли. Нэужым къэгущылагъ
Къулэ Аскэрбий. Ветеранхэм
ар къафэгущылагъ ыкIи къа-
риIуагъ лъытэныгъэ ин зэра-
фишIырэр, ыкIи лъэшэу зэра-
фэразэр. Джащ фэдэу заом,
IофшIэным ыкIи хэбзэхъумэ-
кIо къулыкъухэм яветеранхэм
общественнэ организацие
итхьаматэ игуадзэу Леонид Ру-
дяк ветеранхэм мэфэкIымкIэ
къафэгущылагъ, мыщ фэдэ зэ-

лукIэгъухэр зэхэшэгъэнхэм ре-
нэу кIэщакIо зэрэфэхъурэм
фэшI депутатэу Къулэ Аскэр-
бий зэрэфэразэр хигъэунэфы-
кIыгъ.

Мы мафэм заом епхыгъэ
орэдхэу гум кьинэжыгъэхэр
залым щыIугъэх, Iанэм пэс-
хэу ветеранхэм агу къагъэ-
кIыжыгъэ илъэсыбэ зытешIэ-
гъэ мэфэ кьинхэр, яныбджэ-
гъу дзэкIолIхэу заом щыфэ-
хыгъэхэр.

Нахъ пасэу пенсием агъакIох

Пенсиехэм яхъылIэ-
гъэ хэбзэгъэуцугъэм
ныхэу сабыибэ кыI-
зыфэхъугъэхэр ныб-
жыымкIэ страховой
пенсием нахъ пасэу
агъэкIонхэ альэкIынэу
егъэнафэ.

Нахъ пасэу пенсием гъэ-
кIогъэнхэм фэшI ищыкIагъэу
щыт шапхэхэм ащыщ аныбжэ
ильэси 8 охъуфэкIэ лъфыгъэхэр
ыплугъэхэу зэрэщытын фаер.
Арышъ, сабый пэпчъ ыныбжэ
ильэси 8 охъуфэкIэ ным ымы-

плугъэ зыхъукIэ, нахъ пасэу
пенсием гъэклогъэным ифиты-
ныгъэ имыIэгъэ мэхъу.

Джащ фэдэу мы шапхэхэри
ищыкIагъэхэу щыт: бзылфы-
гъэм ыныбжэ ильэс 50-м нэ-
сыгъэу, страховой стажэу иIэр
ильэс 15-м кыыщымыкIэу, са-
быи 5 ыкIи ащ нахъыбэ кыI-
фэхъугъэу ыкIи аныбжэ ильэ-
си 8 мэхъуфэкIэ ыплугъэхэу
щытын фае.

Аныбжэ ащ нэсыфэ ным
ильфыгъэхэр ыплунхэ зыкIи-
мылэкIыгъэм телъхъапIэу фэ-
хъугъэм мэхъанэ иIэп. Гушъ-
Iэм пае, ащ фэдэ телъхъапIэу
хъун ыльэкIыщт ны-ты фиты-
ныгъэхэр зэрэIахыгъэхэр, ильэ-
си 8-м нэмысыгъэу зэрэпIа-
гъэр, бзылфыгъэм нахъ па-
сэу пенсие аригъэгъэуцунэу зы-
зафигъэзагъэм ехъуллэу нахъ
пасэу лъфыгъитфым ащыщ го-
рэм ыныбжэ ильэси 8-м зэ-
рэнэмысыгъэр.

Унагъом ны-ты зэфэшъхъаф-
хэм ялъфыгъэхэр щапIухэмэ,
ахэр зэраплужыхэрэм пае
ныбжыым телъытэгъэ страхо-
вой пенсие нахъ пасэу за-
фагъэуцурэр сабыихэр хабзэ
пылэу лъфыгъэкIэ аштагъэ-
хэ зыхъукIэ ары нылэп.

*ПенсиехэмкIэ фондым
и Къутамэу
Адыгэ Республикэм щылэм
ипресс-къулыкъу*

Апэ клякляу лэшыны Сэфэрбий шыланьгэа гоогу кыкляу-гэм тигъэзетеджэхэр шидгэа-гозэных. Ар 1925-рэ илъэс-ым Теуцожь районым итыгъэ кыуаджэу хы лэрышлыр зырагъа-жэм кыагъэкощыгъэгъэ Шы-хъанчэрыехъаблэ кышыхуыгъ, 1943-рэ илъэсым заом ащагъ, псыхъоу Днепрэ изепырыкълэ зэо бэлахъэу шыкляуагъэм хэлэжыагъ, Белорусскэ, Закавказскэ ыкйи яцэнэрэ Украинскэ зэуаплэхэм ядзэкълэхэм ахэтэу Теклоныгъэм икыдэ-хын кыэгъэблэгъэгъэным лыхъужыныгъэ хэлэу фэзэуагъэ-хэм ащыщ. Орден ыкйи ме-даль 16 кыыфагъэшьошагъ. Илъэс 43-рэ кълээгъэджагъ. Илъэс 15-рэ Адыгэкълэрэ Теуцожь районымрэ яветеран-хэм я Совет итхьамэтагъ, а кълэмрэ районымрэ яцыф-гъэшлыагъ, Адыгеим ианых тын лъаплэу «Адыгеим и Шытху-зехъ» зыфилорэ медалыр кы-ратыгъ, краевед, тигъэзет иныб-джэгу. Адыгэгъэ дахэрэ цыфы-гъэ шыагорэ зыхэлъ лы шырыт.

Корр.: Сэфэрбий, шылань-гэм игъогу шыагу кълэплугъэр. Тызызэрэшлэрэри бэшагъэ. Илъэс 17 нахь умыныбжэу заом имэшлэ лыгъэ узэрэлэ-хъагъэм, укышъауау кызырэрэ-хэклыгъэми ташыгуау, тичылэ Джэджэхъаблэ кълээгъаджэу лэф шыпшлагъ. Нэмыкълэш-гъэшхохэу улэхэр кълэпчы-гъуай. Тигъэзетеджэхэм ашлэ-ным пае Теклоныгъэр кызыда-хыгъэр илъэс 70-рэ зэрэху-гъэм фэгъэхыгъэ Парадым уагъэклонэу зэрэхуыгъэмкълэ ти-зэдэгущыгъэу едгъажэ сшлэ-игъу.

И. С.: Ащкълэ кыыздэхуыгъэр насыпыгъ. Ау занкълэу кълэсон апэрэ клогъуми, джыри «па-радым сыжыгуагъу» слоу зыми сызэремылэуагъэр, ащ фэдэ лъэу тхылы зэрэсымытыгъэр. А лэфымкълэ цыфы кыыздэгу-щылагъэп, сэри сьдэгущылагъэп. Ащ сагъэклонэу пкыхъаплэ слъэгъугъагъэми сшлэш ху-ныеп. А зэлстэур хэгъэклэ, па-радым сагъэклонэу, Адыгеим ыцлэкълэ сыхэлэжэу сыхы-зэрэхыхыгъэр апэ кызысалом згъэшлэгъуагъэми, сигопагъ. Зыгу кълэкыгъэр непи сшлэрэп. Ар ыпшэкълэ шылэхэ тилыш-хъэхэм ялоф. Сафэраз, тхьа-егъэспэху. Цыхъэу кысфашы-гъэр кызырэрэгъэшпыпкъэжы-щтым ренэу сыпылыгъ.

Корр.: Уизакъоу укылагъа? Хэтэ узыгъэкълотагъэхэр?

И. С.: Сипсауныгъэ изыгеткълэ сизакъоу Москва ськълэшъушты-гъэп. Ау ащ сэ сырыгушылэгъэп. Зэкълэ зэгъэфэгъахэу шытыгъ. Самолет билетэу сэри, сигу-сэшт кълэрэ Москва тызэрэ-кълостыр Мыекълэуагъэ кышъащэ-фыгъ. Кълэу зигугъу кълэсшлы-рэр Адыгэкълэ иадминистрация илофышлэу Тыркоо Заур. Лъэ-шэу кыспылыгъ, ыналэ кыс-тетыгъ. Жьоныгуаклэм и 7-м, щэджэгъоужым, кълэлэ админи-страцием иавтомашинэ врачы-ри исэу кышлхы, сипхорэл-фэу Лъэустэн Аслъани тигъ-усэу Краснодар аэропортым тырацэллагъ. Самолетэу тызэрэ-быбыштым исхэми ашлэщтыгъ парадым клорэр зыдащэнэу зэрэщтыр. Пшъашэхэр нэут-хэу кытпэгъокыгъэх, титы-сыплэ тырацэллагъ, ренэу аналэ кыттетгэу кытэкълуалэхэмэ, тызфаер зэрагъашлэзэ сыхъати-тлукълэ тынэсыгъ.

Корр.: Адэ Москва сьдэ-

Сэфэрбий Москва Парадым кыкыжыгъ

Теклоныгъэр кызыдахыгъэр илъэс 70-рэ зэрэхуыгъэм фэгъэхыгъэ Парадым ухэлэжэу, Адыгэ Республикэм ыцлэкълэ ащ уагъэклонэу кыбдэхуыны насыпыгъ ыкйи ар лъэпкъым итарихъ хэхашт хуыгъэ-шлэгъэхуо щыт. Ар етлани апэрэп, ятлонэрэ нахь. Теклоныгъэр кызыдахыгъэр илъэс 65-рэ зэрэхуыгъэм фэгъэхыгъэ Парадым лэшыны Сэфэрбий шылагъ. Дунэе мэхъанэшхо зилэ Дзэ Парадэу нэмыц техаклохэр зэхакъути, Теклоныгъэр кызыдахыгъэр илъэс 70-рэ зэрэхуыгъэм фэгъэхыгъэу Москва шылагъэм хэлажыи кызырэрэкложыгъэр зызэхэтэхым, лэшыны Сэфэрбий зыщыпсэурэ Адыгэкълэ тынэсыгъ. Упчлэхэр бэ хуыщтыгъэх. Ахэм яджэуапхэр сыхъат зытлэм кыаглоцл зэхэугуфыкыгъэу лэшыным къаритыжыгъэх.

уштэу кышышъуплэгъокыгъэх?

И. С.: Ахэр кытажэщтыгъэх. Самолетыр кълэтысыгъ, иуцуплэ нэси ипчъэ кызырэрэуахэу кълэ-ралыгъом икълэухъумэнкълэ Улэ-шыгъэ Кълэчлэхэм я Министер-ствэ иллыкълэ апэу кыхъагъ. Сцлэ, слъэкълэуацлэ, сятэ ыцлэ кылозэ, сигъуси тырищажыи, автомашинэ зэтэгъэлсыхъагъэм тисэу министерствэм игъэпсэ-фыплэ унэу Мытищинскэ райо-ным итым тшагъ. Ар Мос-ква километрэ 80 фэдизкълэ пэчыжъ. Нэбгыритлэми зы унэ тисыгъ. Шхалпэр ащ хэтэгъ. Шхъадж ипсауныгъэ елы-тыгъэу гъомылапхъэхэр фагъэ-хъазырыштыгъ. Джыри па-радым хэлэжэуштыгъэр Москва амыщэхэзэ, нэбгырэ пэпчъ кълэ-кълэуцт гъомылапхъэхэр зыфэ-дэхэр зэрагъэшлэгъагъэх. Тэри Москва тыкълонкълэ бэклэе джыри шылэу сшхымэ хуыштыгъэр зы-фэдэхэм кълэзыкълэупчлэхэм, шхын зэхэдз зэрэсымылэр яс-ло-гъагъ. Зи узыфаеу ланэхэм ате-мытыгъэ цылэп.

Ятлонэрэ мафэм, жьоныгуа-клэм и 8-м, Москва зыщытагъэ-плыхъагъ. Манежнэ площадым тышылэгъ, Амышлэрэ дзэкълэлым икълэ кълэагъэхэр кълэрыплхъа-гъэх. Сэ анахь сьзэдэгущыты-гъэм — Улэшыгъэ Кълэчлэхэм яхъарзынэщ Гупчи тынэсыгъ, зыщытагъэплыхъагъ. Зырыз-гъэцэллагъ сэ заом сызыщлэ-лэм илъэситлурэ мэфипшлырэ спшъэ ишлагъэу пным утын зэрэсхы-щтыгъэ автоматическэ, круп-нокалибернэ пулетэу «ДШК-62-ми», лаллэ есцэкыгъ, гукъэ-кыжъ тхъамыкълэгохэми сь-нэпс кыагъэклэуагъ, кылэрытэу нэпэеплэ сурэти зытырызгъэ-хыгъ.

Сигукъэкыжъ хылыгъэхэм

ащыщэу гушылэ зытлэ. А пуле-метымкълэ метрэ 1800-рэ илъэ-гагъэу быбырэ самолетхэр кълэ-тыутэхынхэ лъэкыштыгъэ. Псыхъоу Днепрэ Пшызэ нахь шъуамбгъу ыкйи нахь лъэшэуи мащэ. А псыхъошхо лъэуом заоу шыкляуагъэр анахь лъэшхэм ащыщ. Нэмыцхэр зэкълэфэхэзэ ащ икыжыгъэх, лъэмыджхэр зэкълэ кызызэхакъутагъэх. Тэти-ехэм понтон лъэмыдж тыралъ-хъагъэу тидзэ икыштыгъэ. Ежъхэм а лъэмыджыр зэха-рагъэкълэуагъэу ясамолетхэр кълэ-тлупшыгъагъэх. Сигуусэгъэ Хьо-кълэ Къадырбэч кылытыгъагъ а зы мафэм самолет 300-м ехъу кълэтлупшыгъагъэу. Ащыщ гори лъэмыджым кълэдгъэклэ-гъагъэп. Зэкълэри кълэтыутэхы-хэзэ, псым хэдгъэфэгъагъэх. Сэ си «ДШК-62-м» кълэуцу имылэу лэф езгъашлэщтыгъ. Ау ащкълэ бадзэм фэдэу кълэбы-бырэ пным исамолетхэм уафы-рыкълэуагъэу шытыгъэп. Тэ типу-лемет фэдэхэуи, ащ нахь лъагъэу, километришым ехъоу дзоерэ топхэу самолетхэр кълэзыутэххэрэри бэдэдагъэх.

Хъарзынэщым тызыщлэу, Теклоныгъэм ибыракъэу 1945-рэ илъэсым Рейхстагым ышъ-хъагъ хагъэнэгъагъэри тагълэ-гъуагъэ, тыкълэрытэуи сурэт зы-тырядгъэхыгъ. Ащ ыуж па-радым кырагъэблэгъэгъэ нэбгырэ 400-м ехъур тиавтобусхэм та-кырагъэтысхъажыи тигъэпсэ-фыплэ унэ тыкълэжыгъыгъ. Щэ-джэгъуашхэ зытэшлым, концерт кытфагъэлэгъагъагъ. Ащ изал тызычлэхэм зэкълэ члэсхэр лэгу-тошхокълэ кытпэгъокыгъэх.

Корр.: Джы парадым узэ-рэхэлэжыагъэр, лъэгъуагъэр, зэхэлэжыагъэр, В. В. Путиным зызэрэлубгъэклэагъэр...

И. С.: Жьоныгуаклэм и 9-м Гупчэ Плыжыым тыкълэащы ты-тысыплэ гъэнэфагъэхэм тьякълэ-лэзэ сапэ кыфагъ телеви-зорым кыгълэагъэхэ зыхукълэ журим хэсырэ Татьяна Тара-совар. Тебгълэу зэхъум, мэфэ-кымыкълэ кысфэгъушлуи сэри сы-фэгъушлэжыгъ ыкйи кълэагъэ-лэрамыр естыгъ, шысхэри зэрэ-гъэщыгъэх. Чыплэ дэгъу дэд тыздагъэтысыгъагъэр. Зэкълэ тлэ-гу исым фэдэу лъэгъуштыгъэ. Ти Улэшыгъэ Кълэчлэхэм ялэпкъ зэфэшхъафхэм ядзэкълэпхэр зы сатырэм фэдэу гълэсыжы-гъэхэу, гълэклэрэклэагъэхэу, улэ-шыгъэхэу, зэлэлыдыжхэу блэ-кыхэ зэхъум тэ, заом хэлэ-жыагъэхэм, тиныбжыкълэгъур тыгу кълэкыжыгъэу зытфэмы-лажэу зэкълэми тыкълэагъэжыгъ. Гушлэ нэпсыр кытшлэуагъу ты-щытыгъ. Зыгорэу уцэхъу а чыплэм. Кълэралыгъом кълэчлэу илэр зэхэушлэ, ащ уегъэгъушхо, уегъэныи, уегълэушэи, кълэчлэ-лые кыпхелхъэ, кыоухъулэ-рэр кълэплонэу жэм кыхыырэп. Ащ лэшэ зэфэшхъафэу кыра-щагъэхэм, ти Улэшыгъэ Кълэ-члэхэм тикълэралыгъо цынэгъон-чъэу шылэн, псэун, лэжъэн ыплэкълэу зэрэщытыштыр нэры-лэгъу кълэащы. Хъакълэхэри та-пашхъэ итыгъэх. Монголием, Китаим, Индием, нэмыкълэхэми ядзэкълэпхэр парадым зэрэщыла-гъэхэр тигопагъ.

В. В. Путинри тпэчыжэ дэдагъэп. Парадыр аухи кы-зежыжыым, титрибунэ кыблэ-кыгъ. Игъусагъ Армением и Лышхъэ. Нэмыкълэ кълэралыгъо-хэм кълэрыкыгъэхэри кылд-блэкыгъэх.

Кремлым и Георгиевскэ зал анахь иным В. В. Путиным тыригъэблэгъагъ. Теклоныгъэр

кызыдахыгъэр илъэс 70-рэ зэрэхуыгъэм фэгъэхыгъэ па-раднэ щэджэгъуашхэм тэри, хъакълэхэри шылагъэх. ланэхэр гъомылапхъэ зэфэшхъафхэмкълэ ушъэгъагъэх, узфаеу атемы-лэжы шылагъэп. Тэ тилэнэ ху-рае нэбгырэ 12-у тыпэсыгъ. В. В. Путинри апэ Теклоныгъэр кызыдахыгъэр илъэс 70-рэ зэрэхуыгъэмкълэ кыафэгъушлэуагъ. Зэлэащлэрэ артисткэу Тама-ра Гвердцителэ дэхэ дэдэу оред кытфилуагъ. Сыхъатитлэ фэдизэ ащ тыкычлэтыгъ. «Дети войны» зыфилорэ тхылыхэри кышытатыгъэх.

В. В. Путиным кызыежы-жыым, лүклэмэ зышлэиогъор бэ хуыгъэ, кыагъагъэрэп. Ухъу-макълэхэм ерагъэу кыапхыра-щы. Анахь упчлэбэ зилэхэр бзылфыгъэхэр ары. Сэри ахэм сахэт. Тичыплэ тхаклоу Вла-димир Цапко тиадыгъэ кълэахэм лыхъужыныгъэу заом шызэ-рахъагъэм фэгъэхыгъэ тхылыу авторыр кызытетхэжыгъахэр естынэу зыдэхыгъ. Псынклэ-гъо кысфэмыхуыгъэми, секло-лагъ, ылапэ сыубыти, мэфэ-кымыкълэ сыфэгъушлэуагъ, тхылыу естыгъэри зэлэбэкли иухъума-кълэхэм ащыщ ритыгъ. 2010-рэ илъэсым нахь кълэрыхъэгъошлугъ, лаллэи кысыщэкыгъагъ.

А мафэм хъакълэщым тыкы-защэжыым, зытагъэгъэлсэфи, етлани мыщ хэт залышхо го-рэм Сергей Шойгу ыцлэкълэ дэ-гъоу тыщахъэклэагъ, концерти кытфатыгъ. Хъарзынэщым ты-зыщлэми нэбгырэ заулэм «За участие в Военном параде, посвященном 70-летию Побе-ды» зыфилорэ бгъэхалхъэхэр кытатыгъэх.

Жьоныгуаклэм и 10-м джы-ри программэ гъэнэфагъэм те-тэу тыкырацэлкынуу шытыгъэ-ми, тэ тыкълэагъэжыгъ. Само-летым тыкырацэлэжыи ты-кълэагъэжыгъыгъ. Тыкълэагъэ-жыи зыкълэагъэжыгъыгъ (ар ыужым зэгъэшлэгъэ — Ми-хаил Белинский) микрофонмкълэ ошлэ-дэмышлэу кылауагъ: «В нашем салоне возвращается с Парада Победы ветеран Великой Отечественной вой-ны из города Адыгейска Са-фербий Махмудович Ашинов». Джыри лэгутеу мэкълэшхом самолетэу огуи итым ыкълэцлэ зыкышылэтыгъ. Кълэагъэр сымышлэу зыспылыхъагъ. Сыгу кълэагъэпэрэпагъ, сызилыкълэ адыгэ лъэпкъым, ти Урысые кълэралыгъошхо сарыгушхоу сыхъэсыжыгъ.

Аэропортым кышыспэгъо-кыгъэх Адыгэкълэ имэр иапэ-рэ гуадзэу Кушъу Славик, игуадзэу Кушъу Мариет, кълэ-лэм иветеранхэм я Совет ит-хъаматэу Джэндэр Мосэ. Ягъу-сагъэх врачыри, скъош-ла-хылыхэри. Нэужым кълэалм имэрэу Хъатэгъу Налбий сы-ригъэблэгъагъ, кысфэгъушлэуагъ, кълэслэгъуагъэхэр кысфэсълота-гъэх. Республикэм ипашэхэм цыхъэ кысфашыи Адыгеим ыцлэкълэ Теклоныгъэм и Па-радэу Москва шылагъэм сызэ-рэхэлэжыагъэм фэшлэ «тхъашуе-гъэпсэушхо» ясэлэ. Тапэкли кы-зэрэсщыгъуагъэхэр кълэагъэ-шыпкъэжыгъыт, ныбжыкълэхэм залузгъэкълэшт, кълэслэгъуагъэр, зэхэсшлагъэр, сызлукълэагъэр кыафэсълотэщтыгъ.

НЭХЭЕ Рэмзан.

Сурэтым итхэр: **лэшыны Сэфэрбий** (сэмэгумкэ ятфэнэ-рэу щыт) **парадым дыхэлэ-жыгъэ ветеранмэ ахэт.**

Хъульфыгъэм ылъапшъ, бзылфыгъэм ылъапшъ

ТыгъэкъохъаплэмкIэ укыкIэу къуаджэу Козэт узыдахьэрэм, гъогушхоу ащ исэмэгукIэ блэ-кIырэм нэмычыжъэу унэ дэхэ зэтэгъэпсыхъа-гъэу шытыр нэм къыпэкIэфэ. Мыщ шыпсэу-щтыгъ лъытэныгъэшхо зыфашыщтыгъэ, непи дахэкIэ, шIукIэ зыцIэ къыраIорэ Ягъумэ Сулеман Зэчэрые ыкIор.

Сулеманрэ ишъхъэгъусэ Асыетрэ унэгъо зэкIужь ялагъ, Козэт къоджэшхомкIэ шы-сэтыхыпIэу шытыгъ, сабыищ зэдапIугъ — зы къорэ пхъуи-тIурэ. Бэшлагъэу ахэр шъхъа-фэу шыIэх, къохэр, пхъухэр, къорэльф-пхъорэльфхэр яIэх. Зэшъхъэгъусэхэм ялфыгъэхэр, ахэм къакIэхъуагъэхэр цыфы-шIух, хъалэлэу мэлсэх, мэ-лажъэх. Сулеманрэ Асыетрэ сакъытегушыIэным, зэдыщэлэ-фэхэ ящылэныгъэ къырыкIо-гъэ пычыгъо зауIэхэм ягугъу къэсшыным, яцыфыгъэ, яхъа-лэлныгъэ, ящылэкIэ-псэукIагъэм гъэзетеджэхэр нэлусэ афэс-шынхэм апае сызэкIэлэбжын фаеу мэхъу.

Сулеман Козэт къышыхъугъ, щапIугъ, щалэжыгъ Ягъумэ Зэ-чэрые иунэгъо Iужу, сабыищ хъуштыгъэх. Сулеман илъэсхь ыныбжыгъ тым идунай зе-хъожьым. Iэшэхыгъэп нымкIэ унагъор зэтэмызэу илъэс зэ-кIэлъыкIо къинхэм апхырищы-ныр. «Унэгъо Iужур гъэбэ-жъу» аIуагъ. ШыпкIэ, сабыи-хэм зыкыызалэтым, блыпкI пы-тэ ным фэхъугъэх, гукIэгъу-шхоу ащ фыряIэр къэлъэгъуагъ. Сулеман Тэхутэмькое гу-рыт еджапIэм икласий къы-

Сулеман бэрэ сылукIэу хъу-гъэ, ядэжы пчъагъэрэ сыкIуагъ, сыдигъуи зэшъхъэгъусэхэр нэ-гуихыгъэхэу къыспэгъокIышты-гъэх, ялани зэлухыгъагъ. Зэгор-рэм джащ фэдэ зэлукIэгъур (яIэгъу тыдэсэу) згъэфеди, ве-тераным сеупчыгъагъ: «Су-леман, зэо дэгъуи, зэо гъогу Iэшэху хъурэп, ау заом шы-лагъэм зы чыпIэ горэ анахь ыгу къенэжы. Сыд фэдэ чыпI о пщымыгъушъжъэу угу къи-нэжыгъэр?»

— Анахь хъугъэ-шIэгъэ гу-шIуагъор къызыщысэкIугъэр

пкъэу-пхъэмбгъу зэхэпхагъэ-хэм татетIысхь, шхончхэр къо-шъобэщэу дгъэфедэхэзэ, ты-щесэу едгъэжъагъ. Нэмыцхэр пулеметкIэ къаощтыгъэх, уа-гъэу, укIыгъэу къытхэкIыгъа-гъэр бэ, ау тэри пыим макIэп чIэнагъэу тыкызэкIаIозэ ед-гъэшIыгъагъэр.

Гвардием истаршинау Суле-ман отделением икоманди-рыгъ, взводым икомандир иIэ-пыIэгъоу шытыгъ. Медалэу «За боевые заслуги» зыфиIорэр къыратыгъагъ. Пыим ылыгъ чы-пIэм ихъэхэти, ицIыф кIуа-чIэхэр зыфэдэхэр, зыдэщы-

Iэхэр, къызщыорэ чыпIэхэр, Iашэу ыгъэфедэхэрэр зэрагъа-шIэхэти, картым къыщагъэлъа-гъоштыгъэх.

Къырым ыуж Ягъумэр я 157-рэ шхончэо дивизием ия 442-рэ полк хэфэ. А полкым хэтэу Сталинград къеухъумэ, медалэу «За оборону Сталин-града» къыфагъэшъуашэ. А зо-ошхом теклоньгъэр тидзэхэм къызщыдахым ыуж Курскэ-Орловскэ дугам пхъашэу щэ-заох, Жьогъо Плъыжыым иор-ден ыбгъэ къыхалхъэ. Зао-хэзэ псыхъоу Буг зэрэзэпы-рыкIыгъэхэм ыкIи а чыпIэхэм лыхъужьныгъэу ащызэрихъа-гъэхэм апае Шытхъум иор-денэу ящэнэрэ лъэгапIэ зилэр къыраты, етIанэ ащ къыкIэ-лъэкIо ятIонэрэу Жьогъо Плъы-жыым иорден. Ахэм нэужым къахэхъуагъ Хэгъэгу зэошхом иорденэу ятIонэрэ лъэгапIэ зилэр.

1946-рэ илъэсым ишэкIогъу мазэ икIэуххэм адэжъ ордэн ыкIи медаль пчъагъэ ыбгъэ къыхалыдыкIэу зэолI лыхъужь-жыер ядэжъ къэкIожьы. Бэрэ зигъэпсэфынэу хъугъэп, чы-пIэ хызмэтшIапIэм ипартор-ганизацияе исекретарэу хадзы. ЕтIанэ колхоз тхъаматэм игуа-дзэ мэхъу. Бэ темышIэу къа-

Къырым ыуж Ягъумэр я 157-рэ шхончэо дивизием ия 442-рэ полк хэфэ. А полкым хэтэу Сталинград къеухъумэ, медалэу «За оборону Сталинграда» къыфагъэшъуашэ.

лэу Краснодар илъэсищкIэ еджакIо агъакIо. Ащ колхоз тхъаматэхэр щагъэхъазыры-щтыгъэх. ПIырэ тфырэкIэ ар къыухи, игупсэ колхозым къы-зегъэзэжыым, тхъаматэу Iоф ышIагъ.

— ГушыIэу «Бэхъэртикум»

1942-рэ илъэсым щылэ мазэм зэуапIэм Iохъэ, апэ-рэу заом зышыхэлэжъагъэр Къырым, Феодосие иIэгъо-блэгъухэр ары. Нэужым Дон, Сталинград, Курскэ-Орловскэ дугам ащызэуагъ. Украинэр, Брест, Польшэр, Германиер — джары изэо гъогухэр.

(Козэт колхозым ар ыцIагъ) сыда къыкIырэр, Сулеман? — зэгорэм ветераным сеупчы-гъагъ.

— Ащ къыкIырэр бэу зыща-хъурэ тыку, — джэуап къы-ситыжыгъагъ. — Козэт ичы-гухэр чыгу дэгъух, лэжыгъэр дэгъоу къащыкIышты. Къащы-кIыштыгъ ыкIи. Джы ахэм язытет тхъамыкIагъу. Чыгур ипхъыхъэ-итэкъу ашыгъ, шъхъа-сынчъэу агъэкIоды. Тэ тилъэ-хъан уфызэлпэкIыжмэ, Iо-фым изытет нэмыкI шъып-къагъ, зы чыгу гектар пкIэн-чъэу шыбгъэлпымэ, къыуашIэ-щтыгъэр къэшIэгъуай.

Къылуагъэр къыгъэшъыпкъэ-жъэу шысэ къыхыгъагъ Суле-ман. А уахътэм совхозэу «Адыгейский» зыфиIорэм иятфэнэрэ отделение Iыр игъэлорышIэкIуагъ. Гъатхэр ошхылэу а илъэсым шытыгъ. Козэтхэм гектарипшым фэ-шъхъафрэмэ зэкIэ чыгум халъ-

фитIу горэ шыIэу кэнаухэр атIыгъэх, псыр дагъэчъэхыгъ. Тыгъэпс мэфэ зауIэм чыгур къыгъэгъушъыгъ, коцыри ра-утыгъ, бырсыр хэмытэу Iофыр зэшIокIыгъагъ.

Сулеман бригадэм иагро-номэуи, колхоз тхъаматэуи, парторгэуи Iоф ышIагъ, илъэс IокIым къехъоу отделением игъэлорышIэкIуагъ, Iэпэлэсэны-гъэшхо хэлъыгъ. Пындж гек-тарым центнер 60 фэдиз къырихыжъэу, хэтэрыкI тонн 2500-рэ къыхыжъэу уахътэ къыхэкIыгъ. 1982-рэ илъэсым пенсием кIогъагъэ. Ау рэхъа-тэу Iофынчъэу шысыгъэп. Ко-зэт дэс ветеранхэм ясове-ти итхъамэтагъ.

Ишъхъэгъусэ Асыет исэнэ-хъаткIэ кIэлэегъадж, илъэсы-бэрэ еджапIэм щылэжъагъ, физикэмрэ хысапымрэкIэ ри-гъэджагъэх. Сулеман къыщи-мыгъакIэу илъэс 33-рэ еджа-пIэм чанэу Iоф шышIагъ. Асыет общественнэ IофшIэнэу бэ

ыгъэцэкIагъэр, депутатэу илъэс пчъагъэрэ хадзыгъ, мамырны-гъэр къэухъумэгъэнымкIэ Крас-нодар краим икомитет хэ-тыгъ. 1951-рэ илъэсым кон-ференцием агъакIуи къыз-щэгъушIэм, КIэрэщэ Тембот нэлусэ фэхъугъагъ. Бэз къа-бзэкIэ къызэрэгъушIагъэр, ича-ныгъэ, къылуагъэхэр тхэкIо-шхом ыгу рихыгъагъэх. КIэ-рэщэ Тембот, Кэстэнэ Дмит-рий, Нэхэе Даутэ Iоф адишIагъ Асыет а илъэс шлагъохэм ищы-лэныгъи къагъэбаигъ.

Ягъумэ зэшъхъэгъусэхэм нэлусэ сафэхъуи салыкIоу зысэублэм Сулеман илъэс 76-рэ ыныбжыгъ, Асыети ащ хъазырэу лыкIыгъэхъагъэу шы-тыгъ. Зэшъхъэгъусэхэм язэ-фыштыкIэ, язекIуакIэ, яшэн, яцIыф гъэлсыкIэ удамыхъы-хын плъэкIыштыгъэп. «Жъы ты-хъугъ» аIоу алэ зэкIэдзагъэу тIури шысыгъэхэп. Унэгъо хэтэ цыкIоу яIэм зэрэдэлажъэхэ-

1946-рэ илъэсым ишэкIогъу мазэ икIэуххэм адэжъ ордэн ыкIи медаль пчъагъэ ыбгъэ къыхалыды-кIэу зэолI лыхъужьыер ядэжъ къэкIожьы. Бэрэ зигъэпсэфынэу хъугъэп, чыпIэ хызмэтшIапIэм ипарторганизацияе исекретарэу хадзы. ЕтIанэ кол-хоз тхъаматэм игуадзэ мэхъу.

хъан фаехэмкIэ яплан агъэцэ-кIэгъагъ. Модрэ гектарипшым псыр теуцуагъ, зи щапхъын алъэкIыгъэп. Iофыр хэку ко-митетым нэсыгъ. Сулеман Мыекъуапэ ашагъ, Адыгэ хэку комитетым иапэрэ секретарэ-у Бэрэзэдж Нухъэ къыдэ-гушылагъ. Къэнэгъэ гектари-пшым тхъамафэм къыкIоцI зи зыхамылхъэкIэ бюром яIоф зэрэщытегушыIэщтыр, пшъэ-дэкIыжъ зэрарагъэхъыштыр къырылуагъ.

Бюрор зэхэтIысхъанкIэ мэ-

рэр плъэгъугъэу умыгъэшIэгъон плъэкIыныеп. Унагъом зы хэ-тэрыкI ыщэфыштыгъэп, зэкIэ зыфаехэр хатэм къыщагъэ-кIыштыгъ, ялфыгъэхэм ара-тыштыгъэ, кIымэфэ лъэхъа-ным ящыкIэгъэщт шхынхэр ахашыкIыштыгъ, къылыкIырэр ащэщтыгъ.

Илъэс 12 хъугъэ Ягъумэ Сулеман идунай зыхъожьыгъэр, цыф шлагъор шымылэхъымы, иIофхэр, ишлушIагъэхэр къэ-нагъэх, ежъыри псаоу шыIэм фэд, цыфхэм ягукъэкIыжъхэм дахэкIэ, шIукIэ ахэт.

ХЪУШТ Щэбан.

Афыпсыпэ къоджэзэхэт псэупIэм иветеранхэм ясо-вет итхъамат, Адыгэ Рес-публикэм изаслуженнэ журналист.

Гвардием истаршинау Сулеман отделением ико-мандирыгъ, взводым икомандир иIэпыIэгъоу шы-тыгъ. Медалэу «За боевые заслуги» зыфиIорэр къыратыгъагъ.

зеухым, колхозэу «Бэхъэрти-ку» хахыи, шылажъэу ыублагъ.

КIалэзэ чыгур шIу ылъэ-гъугъ ыкIи пытэу ыгу риубы-тэгъагъ агроном сэнэхъатыр зэригъэгъотынэу, ау игухэлъ къыдэхъугъэп — заор къе-жъагъ. А уахътэм илъэс 19 кIалэм ыныбжыгъэр, къулы-кIур дзэм щыхыштыгъ. 1942-рэ илъэсым щылэ мазэм зэуапIэм Iохъэ, апэрэу заом зышыхэлэжъагъэр Къырым, Феодосие иIэгъо-блэгъухэр ары. Нэужым Дон, Сталин-град, Курскэ-Орловскэ дугам ащызэуагъ. Украинэр, Брест, Польшэр, Германиер — джа-ры изэо гъогухэр.

къалэу Ростов, мыщ шызэ-хэсхыгъагъ заор зэраухыгъэр. Анахь къин зыщыслъэгъугъэр Къырым хыгъэхъунэныкIор ары. Ащ нахь зэошхохэм са-хэфагъ, ау мыдырэр, енэгъу-гъо, сызэрэкIэлэкIагъэм ыкIи заом апэу сызэрэлухъагъэм къахэкIыкIэ анахь пытэу сыгу къынагъэкIэ. 1942-рэ илъэсым жьоныгъуакIэм и 16-м нэмыц-хэм Къырым хыгъэхъунэны-кIор аубытыгъагъ. Феодосиер мэфэ зауIэрэ къэтыухъумагъ, плIэгъогъоу къатетхыжымэ, ттырахыжъэу тызэуагъ. ЕтIанэ тыкызэкIэкIуагъ, мыжъокы-чIэхыпIэмэ защыдгъэбыллыгъ. Нэужым хым тыккIулугъ,

Гуманитар ушэтынхэмкIэ Адыгэ республикэ институтэу Т. КIэрашэм ыцIэ зыхьырэм итхыль-еджапIэ илъэс пчъагъэ хьугъэу Иоф шашIэ тхыль-еджапIэм инащэу ЗекIогъу Светланэрэ библиограф шхьаIэу Бэгъушэ Нэфсэтрэ.

Светланэ лIэшIэгъуныкIэ фэдиз хьугъэу мыщ шэлажэ. ШIэныгъэлэж пчъагъэхэм кандидат, доктор хьунхэмкIэ ишIогъэшхо аригъэкIыгъ. Ежэ Светлани шIэныгъэ куу исэнэхьаткIэ иI. Ростов дэт библиотечнэ техникумыр кылухыгъ, ащ нэуж заочнэу, Иоф дишIэзэ, Москва культурэм иинститутэу дэтым ибиблиотечнэ отделение илъэситфэ шеджагъ.

Илъэс 40-м ехьугъэу шIэныгъэлэж институтым итхыль-еджапIэ ЗекIогъу Светланэ Iут.

ШIэныгъэлэж нэгъырэ пчъагъэу доктор, кандидат хьугъэхэу, тхылыбэ, статья пчъагъэ зытхыгъэхэу, республикэ, дунээ конференциехэм ахэлажэхэрэм ишъыпкъэу Иоф адешIэ.

Мы тхыльеджапIэм кьаклохэрэр Адыгеим ис закхьохэр арэп. Тыркуем, Сирием, Иорданием адыгэ лъэпкъэу арысхэм ащышхэри кьеуалIэх. Темир Кавказым ит шIэныгъэушэтэкIо институтхэм яшIэныгъэлэжхэм титхыльеджапIэ бэрэ агъэфедэ, лъэпкъхэм яхьышэ, абзэ, ялитературэ афэгъэхыгъэу бэдэд чIэлъыр. Студентхэм Иоф шашIэу мэху. Светланэ зэхэдэ имыIэу шхьадж зыфэе тхылыр Iэ-кIегъахэ. Тхыль горэ амыгъотыгъэми, кызэрагъотын альэ-кыштыр арело.

ТхыльеджапIэм архив дэгъу дэдэ иI. ТишIэныгъэлэж инхэу институтым шылэжъагъэхэм ялофшIэгъабэ чIэлъ. Ахэр

Библиотекарь хьупхъэх

щымынэжых нахь мышIэми, кьытфагъэнэфагъэхэр шIэныгъабэкIэ кьытэтэх. Светэ бэмэ Иоф адишагъ, атхыгъэхэр ыугъоигъэх, фондир дэгъоу зэтыригъэпсыхагъ.

ТхыльеджапIэр кызызэIуахыгъэм кыщегъэжъагъэу Iэпэрытххэу Цэй Ибрахимэ, КIубэ Щэбанэ, ХьэдэгъэлIэ Аскэр, Лъэустэн Юсыф, Хьуажэ Мыхьамодэ, Еутых Аскэр, ахэм анэмыхIэхэми аугъоигъэгъэ фольклор материалхэр архивым хэлъых, ахэр дэгъоу зэгъэзэфагъэх, Иоф адэшIэнкIэ гъэшIэгъонхы.

НэмыкI кьэралыгъохэм кьарыкIыжыгъэ тилъэпкъэгъухэм кьахыжыгъэ хьарзынэххэри чIэбгъотэштых. АщкIэ Едыдж Батырай хьупхъэ. **Анахь архив инхэу тхыльеджапIэм чIэлъмэ ащыщ ЗекIогъу УцужыкIэ иер.**

ЗекIогъу УцужыкIэ иархив ишхьэгъусэу Светланэ институтым кьыритыжыгъ, ащ Иоф дэшIэныр гъэшIэгъоны, Светэрэ Нэфсэтрэ агу етыгъэу мы материалхэр зэкIэ аухьумэх.

Светланэ библиографическэ IэпыIэгъухэм якъыдэгъэкIын пыл. Гуетыныгъэу Иоф фырилэр щытхьуцIэу «**АР-м культурэмкIэ изаслуженнэ ИофышIэшху**» зыфилорэмкIэ хагъэу нэфыкIыгъ. Конференциехэм

ЗекIогъу Светэ сыдигъуи илахышIу ахэшыхэ, ахэлажэ, тхыль кьэгъэлъэгъон инхэр егъэхъазырых ыкIи ежыри шIэныгъэ-практическэ конференциеу институтым зехищэхэрэм кьащыгушIэу кыхыкIы.

Бэгъушэ Нэфсэт библиограф, ИофшIэн егугъу, цыфэу кьафакIохэрэм афэнэгъушIу.

Нэфсэт илъэс 20 фэдиз хьугъэу мы тхыльеджапIэм Iут. Шэн-Iэдэб дахэ хэлъ. Институтым итхыльеджапIэ зэкIэ тхыльэу чIэлъыр картотекэ ышIыгъ, компьютерым дилъхьагъ. Ащ фэдэ зэгъэзэфагъэм Иофыр кьегъэпсынкIэ. ЧIэлъыри, чIэмылыри шIэхэу кьыуалон альэкIышт. Компьютерым хэшIыкI дэгъоу Нэфсэт фырилэр ышхьэкIи, нэ-

мыкI цыфэу кьыуалIэхэрэмкIи кьащыхапэ.

Мы аужырэ илъэсхэм мэфэки Иофхьабзэ бэдэдэ институтым щырекIокIыгъ. Тиинститут идиректорыгъэу Борэн Исмахьилэ, шIэныгъэлэжхэу Аульэ Малыч, Аульэ Пщымафэ, Джымэ Бубэ, МэрэтыкIэ Мухьтарэ, ЗекIогъу УцужыкIэ, Хьут Шамсудинэ, КIуращынэ Казбек, Бырсыр Батырбий, Мамый Руспъан, Iапыщ Абрек, ЦуекIо Алий, Тхьаркьохэ Юныс, МэрэтыкIэ Къасимэ, ахэм анэмыхIэхэми ахэр афэгъэхыгъагъэх. Мыхэм ИофшIэгъэшхохэр ялэх, ахэмкIэ тхыль кьэгъэлъэгъонхэр Светэрэ Нэфсэтрэ сыдигъуи зэхашхэ.

ТхыльеджапIэр бай: зызэхашагъэм кьыщыублагъэу аугъоигъэ IорыIуатэхэри, тхыдэжхэри, орэдыжхэри, пщыналъэхэри дэгъоу зэгъэзэфагъэх.

Апэрэ адыгэ гъэсагъэхэм ыкIи просветительхэм атхыгъэхэри, гушIэм пае, НэмытIэкIэ Айтэч, Наурзэ Ибрахимэ, Хьан-Джэрые, Нэгъумэ Шорэ, КIубэ Щэбанэ япроизведениехэр тхыльеджапIэм чIэбгъотэштых. ЗекIогъу Светэрэ Бэгъушэ Нэфсэтрэ сыдрэ Иофыгъоу институтым щыкIохэрэми чанэу ахэлажэх.

ТхыльеджапIэхэм я Мафэ-фэкиIэ Светэрэ Нэфсэтрэ тафэгъушIо, псауныгъэ пытэ ялэнэу, тапэки цыфхэм альытэнхэу, дахэкIэ ацIэ районэу, агу илхэр кьадэхьунэу тафэлъао.

ЕМТИЛЪ Разыет.

Гуманитар ушэтынхэмкIэ Адыгэ республикэ институтым ИофышI, тарихь шIэныгъэхэмкIэ кандидат.

ШIЭНЫГЪЭ-ПРАКТИЧЕСКЭ КОНФЕРЕНЦИЕР

Славян тхыбзэм итарихь-культурнэ мэхъан

Жьоныгъуаклэм и 22-м, 2015-рэ илъэсым гуманитар ушэтынхэмкIэ Адыгэ республикэ институтэу КIэрэщэ Тембот ыцIэ зыхьырэм я 8-рэ шIэныгъэ еджэнхэу славян тхыбзэм ыкIи культурэм я Мафэ ыкIи Урысыем литературэмкIэ и Илъэс афэгъэхыгъэхэр щыIагъэх.

Темэ шхьаIэу зытегушIагъэхэр «**Историко-культурное и цивилизационное значение славянской письменности**» зыфилорэр ары.

ШIэныгъэ конференцием тарихьлэжхэр, этнографхэр, культурологхэр, краеведхэр, шIэныгъэ-ушэтэкIо институтхэм ыкIи гупчэхэм, музейхэм ыкIи тхыльеджапIэхэм ялофышIэхэр, гурыт сэнэхьат зэгъэгъотыплэхэм, апшэрэ еджапIэхэм якIэлэегъаджэхэр, студентхэр хэлэжъагъэх. Иофхьабзэм кьырагъэблэгъагъэх Адыгэ Республикэм инаучнэ общественность, Кьыблэ ыкIи Темир-Кавказ федеральнэ шьолъырхэм ялыкIохэр.

Конференцием хэлэжъагъ АР-м и Кьэралыгъо Совет — Хасэм культурэмкIэ, унагъом ИофхэмкIэ ыкIи общественнэ

организациехэм Иоф адэшIэгъэнымкIэ и Комитет итхьаматэу **Е. И. Саловыр.**

ШIэныгъэ еджэнхэр шуфэс псалъэкIэ кьызэлэуихыгъэх гуманитар ушэтынхэмкIэ Адыгэ республикэ институтэу Т. КIэрашэм ыцIэ зыхьырэм идиректорэу, филологие шIэныгъэхэмкIэ докторэу, профессорэу **Бырсыр Батырбий.**

Славян тхыбзэм и Мафэ тыдэ щыIэ славяни зэрэхэгъэунафыкIырэр, лъэпкъ мэфэки инхэу зэралыгъом игъоу зэрилъытагъэу, апэрэу 1986-рэ илъэсым зэрэхэгъэунафыкIыгъэр, гъэсэныгъэр ыкIи

диныр кьызэдиубытэу мэфэ-кIыр тIоу зэрэзэхэлъыр Бырсырым игушIэ кьыхыгъэщыгъ. ШIэныгъэмрэ цыф гукъэбзэгъэмрэ, шIошхьуныгъэмрэ шIушIэнырэ щыIэныгъэм пкъы пытэу зэрилэхэр кIигъэтхыгъ. Славян тхыбзэм ыкIи культурэм я Мафэ Адыгеим, Урысыем и Кьыблэ ящыIа-кIэ хэшIыкIэу нахь лъапсэ зэрэщидзырэм анаIэ тыраригъэдзагъ. Кириллрэ Мефодийрэ яазбукэ ежэ славян лъэпкъхэм ямызакъоу, нэмыкI лъэпкъыбэу Урысыем кьешIа-кIыгъэхэми агъэфедэ зэрэхьугъэр кьыхыгъэщыгъ. Кириллицэр ары адыгэхэми, нэмыкIэхэми агъэфедэрэр. Илъэсий хьугъэу мы мафэм ехьулIэу АР-м иеджэ-плэ зэфэшхьафхэм ыкIи гуманитар ушэтынхэмкIэ Адыгэ республикэ институтым Иофхьабзэ игъэкIотыгъэхэр зэрэщызэхашэхэрэр кьылуагъ. Ахэм гушIэу кьышашIыгъэхэмкIэ сборникибл кьызэрэдэгъэкIыгъэр, славян тхыбзэм ыкIи культурэм ятемэ ин лъэныкъуабэкIэ ахэм кьызэрашIотыкIыгъэр Бырсыр Батырбий хыгъэунафыкIыгъ. Зичэ-зыу мэфэкир, мы конференциер шIуагъэ кьытэу клонэу, цыф лъэпкъхэм азыфагу зэ-

гурылоныгъэ-зэрэлъытэ илхы-нэу, ямурад инхэр дахэу зэшIуахынэу кьафэлъэлуагъ.

«Славянский мир на пороге III тысячелетия» зыфилорэ гушIэр Евгений Саловым кьышIыгъ. Славянхэм ядунай, славян тхыбзэм УрысыемкIэ ыкIи ащ щыпсэурэ цыф лъэпкъхэмкIэ уасэу илэр зэрэиной игупшысэ кьышхыгъ. Урысхэм ядунай зыпIокIэ, ащ мы лъэпкъым ишIэныгъи, ищыIэ-кIэ-хабзи, ицIыфгыи, игъэпсыкIэ-шыкIи, идини, икьэрари кьызэриубытырэр кьылуагъ. Анахь тарихь хьугъэ-шIэгъэ инхэу Хэгъэгу зэошхом урыс лъэпкъым илхыгъэ кIуачIэ, ищIагъэ, нэмыкI лъэпкъхэм зэфышIыкIэу афырилэр кьызэрэщыльэгъуагъэр, лъэпкъым ипсэмыблэжыныгъэ ащ кьызэрэщынэфагъэр кьыкIигъэтхыгъ. Урысхэм ацIэ мы уахьтэм Кьырым епхыгъэу бэрэ зэрэзэхэпхырэр, ар анэхэу зыкьэзыIэтыгъэ патриотизмэу, 2014 — 2015-рэ илъэсхэм япатриотизмакIэ иреволюциеу зэрэщытыр кьыхыгъэщыгъ. Цыф лъэпкъхэр ащIокIэ, агукIэ зэфэмыдэхэми, зыкIэхьопсыхэу зыфэбанэхэрэр мамырныгъэр, шхьафитныгъэр, шьыпкъагъэр арэу зэрэщытыр, мы гугъэ иныр зыдылгъэу ыкIи зэшIуихэу урыс лъэпкъыр игъоу ин зэрэры-кIорэр, ем лэшIуекIозэ шIур зэрилэжырэр, славян тхыбзэм ыкIи культурэм ямэхъанэ хэшIыкIэу зэрэхашхэрэр, зызэриушъомбгъурэр кьылуагъ. Евгений Саловыр АР-м и Парламент и Комитетэу ежэ

пэщэныгъэ зыдызэрихьэрэм ыцIэкIэ славян тхыбзэм имэфэки инкIэ пстэуми кьафэгъушIуагъ.

БзэшIэныгъэлэжхэу **АнцокIэ Сурэт** «Урыс-адыгэ культурэ зэпхыныгъэхэр: бзэшIэныгъэм илъэныкIэ зэфэшхьафхэмкIэ зэрэзэгурылохэрэр» зыфилорэ темэр кьырилотыкIыгъ. Адыгэ бзэшIэныгъэм теубытагъэ зыхэлъ лъэбэкхьэр ышIынхэмкIэ урыс шIэныгъэлэжышхоу Яковлевым ишIуагъэ адыгэ лъэпкъым кьызэрэкIыгъэр, урысхэмрэ адыгэхэмрэ азыфагу илхьугъэ зэгурылоныгъэ-зэпхыныгъэхэм яхьатыркIэ адыгэхэр гъэсэныгъэм, шIэныгъэм кьызэрэфэклагъэхэр игушIэ щыкIигъэтхыгъ, кIэлэгъэдэжэ инхэм, урыс шIэныгъэлэжхэм адыгэхэм ямызакъоу, нэмыкI цыф лъэпкъхэу СССР-м хахьэщыгъэхэми шIэныгъэм инэф альпыIэсынымкIэ ыкIи якъылкIуачIэ ежхэми аушэтынымкIэ альэкIырэр зэрашIагъэр кьылуагъ.

ШIэныгъэ Иофхьабзэм тхыгъэ-кьэлотэн 30-м нахыбэ кьырахыплэгъагъ. Ахэр зэкIэ конференцием итемэ ин кьызылэу-зыхэу щытыгъэх. АР-м ишIэныгъэлэжхэу Гьубжэко Марат, ЕмыкI Нурджан, Наталья Денисовар, Пэнэшъу Аскэр, ХьоткIо Самир, Сихъу Аминэт, Тэу Нуриет, нэмыкIэхэри ащ хэлэжъагъэх.

Я VIII-рэ шIэныгъэ еджэнхэр зэрэклагъэхэм щысэ фэхьурэ докладхэр зыдэт сборник кьыдагъэкIыжышхэ.

ДЗЭУКЪОЖЬ Нуриет.

ТЕРРОРИЗМЭМ ПЭШІУЕКІОГЪЭНЫМРЭ ТИЗІУКІЭГЪУХЭМРЭ

Зэзэгъыныгъэр

зэгурылоныгъэм къыщезжэ

Лъэпкъхэр зэфзэгъэблхэрэм, терроризмэм апэшлуклонхэмкІэ хабзэм икьулыкьушлэхэр, шлэныгъэлэжхэр, общественнэ зэхыхэхэм ялыкІохэр, динлэжхэр зэрэзэкьуоцхэрэм имэхьанэ изыкьегъэлэтын фэгъэхьыгъэ зэлукІэ Мыекьуапэ щыкІуагъ.

Адыгэ Республикэм лъэпкъ ІофхэмкІэ, ІэкІыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адырлэ зэпхыныгъэхэмкІэ ыкІи къэбар жьугъэм иамалхэмкІэ и Коми-

тет итхьаматэ зэхыхэр зерищэгъ. Дин зэфэшхьафхэр зылэжырэ лъэпкъхэр Адыгеим зэрэщыпсэухэрэм къыпкырыкІызэ, А. Шхьэлахьом зэгурылоныгъэм

игьогу рыклонхэ зэрэфаер хигъэунэфыкІыгъ.

Чыристан диныр зылэжырэмэ ацІэкІэ отец Александр, Адыгэ Республикэмрэ Краснодар краимрэ ащыпсэурэ быслымэнхэм ямуфтиеу Къэрдэнэ Аскэрбий, шлэныгъэлэжхэу Шьаукьо Асфар, Шьоджэ Асыет, общественнэ зэхыхэхэм ялыкІохэр Болэкьо Аспьан, Габил Ризаевыр, Николай Старковыр, Рафа-

ил Бибаковыр, нэмыкІхэри къэгъушылагъэх.

ЗэлукІэгъухэм ямэхьанэ зыкьы-зэрилэтырэм, узыдэгущыІэрэм укьызэхихыным фэшл щыІэныгъэм диштэрэ хэкІыпІэмэ уалыхьун зэрэфаем А. Шьуаджэр къатегу-щылагъ. Г. Ризаевым зэрилэтырэмкІэ, диным утегущыІэ зыхьукІэ бзэм, тарихым гукІэ уалыхьын фае. Узыдэпсэурэ лъэпкъым ищыІэкІэ-псэукІэ дэгъоу пшІэн зэрэфаер Г. Ризаевым, А. Болэкьом, М. Хьасаним, нэмыкІхэм къалуагъ.

США-м, фэшхьаф хэгъэгухэм диныр ащалэжызэ, къапэчыжэу псэурэ лъэпкъхэм яидеологии ахэхьан зэралэжырэм, зео-банэхэм динлэжхэр ахэщэгъэхэ зэрэхьухэрэм уигъэгумэкІынэу зэрэщытыр зэхыхэм къыщалуагъ.

Шхьэлэхьо Аскэр изэфэхьы-сыжхэм къащыхигъэщыгъ Адыгеим ис лъэпкъхэм язэгурылоныгъэ динлэжхэм мымакІэу зэралэжы-тыгъэр. Шлэныгъэм пылхэм цыфхэр агъэгъозэнхэр сыдигъуи япшэрылхыгъы щытыгъ, тапэкІи джары зэрэщытын фаер.

Сурэтым итыр: **зэхыхэм хэлэжыгъэхэр.**

ЛЪЭПҚЪ ЗЭФЫЩЫТЫКІЭХЭМРЭ ЩЫІЭНЫГЪЭМРЭ

«Дуслыкыр» Татарстан щагъэлъапІэ

Къэндзал бзылфыгъэхэм я III-рэ Дунэе зэхыхэу ялагъэм Адыгэ Республикэм культурэмкІэ иминистрэ иапэрэ гуадзэу Нафиса Васильевар хэлэжыгъ. Ащ фэгъэхьыгъэ зэлукІэгъу Адыгеим щыпсэурэ къэндзалхэм якупэу «Дуслыкым» щызэхашагъ.

Адыгеим щызэлъашІэрэ вра-чэу, «Дуслыкым» итхьаматэу Алям Ильясовым ипэублэ гушыІэ къыщыхигъэщыгъ Адыгэ Респу-бликэмрэ Татарстанрэ язэпхы-ныгъэхэр щыІэныгъэм зэрэщы-пытэхэрэр. ЗэлъыІэсыкІэ амалхэр агъэфедэхэзэ, лъэпкъхэр нахьы-шоу зэрэшлэх, Іэпылэгъу зэфэхьы-жых.

Нафиса Васильевам къызэри-ІотагъэмкІэ, къэндзал бзылфы-гъэхэм я Дунэе зэхыхэ ІэкІыб хэгъэгумэ къарыкІыгъэ ялэп-къэгъухэри хэлэжыгъэх. Авст-ралием, Европэм ащыпсэурэмэ Казань якъэлэ гупсэу алытэ, хэхьоныгъэу ышлхэрэм арэгү-шох.

— Казань сыкІоным ыпэкІэ Адыгэ Республикэм и Лышхьэу ТхьакІушынэ Аспьан сылукІагъ, — къылуагъ Нафиса Василье-вам. — Дунэе зэхыхэм фигъэ-хьырэ шлуфэс тхылхэу ТхьакІу-шынэ Аспьан къыситыгъэм зэхы-хэм сыкьыщеджагъ, ти Лышхьэ ыцІэкІэ сафэгущылауагъ, шоу щыІэр къадэхьунэу афэслагъ.

Татарстан и Къэралыгъо ака-

демическэ театрэу Г. Камалэ ыцІэкІэ щытым, лъэпкъ культурэм и Гупчэу «Казаным», Татарстан иансамблэхэм, театрэхэм, му-зейхэм хьакІэхэр ащылагъэх, лъэпкъ Іэпэщысэхэм якъэгъэлэ-гъонхэм яллыгъэх. Н. Василье-вам зэрилэтырэмкІэ, фольк-лорым мэхьанэ ин зэрэраты-рэр зэлукІэгъухэм къащыхагъэ-щыгъ. Къэндзалхэр, адыгэхэм афэдэхэу, итэкьухагъэхэу ду-наим щэлсэх. Н. Васильевам зэгъэпшэнхэр ышлхьэх, къэн-дзал зэлэпкъэгъухэр Іэпылэгъу зэрэзэфэхьухэрэм, лъэпкъ шлэ-жым зыкьырагъэлэтынмкІэ ама-лэу къагъотыхэрэм акІэупІагъ.

Илъэси 100-м нахьыбэкІэ узэ-кІэлэбэжымэ, культурэм епхыгъэ унэу ашыгъагъэхэр агъэкІэжых. Етіани гъэшлэгъоныр лъэпкъ тхып-хэхэр псэолэшІхэм сыдигъуи зэрагъэфедэхэрэр ары. Къэндза-лыбзэр зэрагъэшІэнымкІэ тыди щыпсэурэ ялэпкъэгъухэм ящы-кІэгъэ литературэр алыагъэлэсы, концертхэмкІэ, спорт зэнэкьокьу-хэмкІэ зэхьожых.

— «Наш Кавказский мело-

вой круг» зыфилорэ фестивалэу бжыхьэм Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ театрэу Цэй Ибрахьимэ ыцІэкІэ щытым щыкІоштым Татарстан итеатрэхэм ащыц хэлэжыэнэу тызэзэгыгъ, — игуп-шысэхэм ташегъэгъуазэ Н. Ва-сильевам. — Республикэм и Правительствэ икьулыкьушлэхэм, культурэмкІэ илофышлэхэм салы-кІагъ. Дунаим щыпсэурэ лъэпкъ-хэм якъашьохэр къэзышлхэр ан-самблэу Татарстан иІэри Адыгэ Республикэм къызэрэкІоштым фэгъэхьыгъэ зэхэцэн Іофыгъохэм татегушыІэшт.

Общественнэ движениеу «Адыгэ Хасэм» итхьаматэ игуадзэу Къу-ижь Къэпплан, «Дуслыкым» ипа-щэу Алям Ильясовыр, нэмыкІхэри зэхыхэм къыщыгушылагъэх. Н. Васильевам тхылхэу «Дуслы-кым», тиреспубликэ культурэмкІэ и Министерствэ апае къыратыгъэ-хэр къытигъэлэпэгъуагъэх. Адыге-им имэфэкІхэм, зэхыхэхэм «Дус-лыкыр» ахэлажызэ, мамыр псэ-укІэм игъэпытэн мэхьанэ ин зэрэритырэу хагъэунэфыкІыгъ.

Сурэтым итхэр: **Алям Илья-совыр, Нафиса Васильевар, Къу-ижь Къэпплан.**

ФУТБОЛ. АПШЪЭРЭ КУПЫР

Шэмбэтым аухышт

Урысыем футболымкІэ иапшъэрэ куп хэт командэхэм 2014 — 2015-рэ илъэс ешІэгъур жьоныгъуакІэм и 30-м аухышт. Апэрэ чыпІэр «Зенит» къыдихыгъ, ятІонэрэ ыкІи яцэнэрэ чыпІэхэр зыхьыштхэр шэмбэтым къэнэфэщтых.

Я 29-рэ

зэлукІэгъухэр

«Амкар» — «Зенит» — 1:0,
«Торпедо» — «Урал» — 3:1,
«Спартак» — «Уфа» — 1:2,
«Краснодар» — «Ростов» — 2:1,
«Мордовия» — «Терек» — 1:0,
«Динамо» — «Арсенал» — 2:2,
«Локомотив» — «Ку-

бань» — 1:1, ЦСКА — «Рубин» — 3:0.

ЧыпІэхэр

1. «Зенит» — 64
2. ЦСКА — 59
3. «Краснодар» — 59
4. «Динамо» — 49
5. «Рубин» — 47
6. «Спартак» — 43

7. «Локомотив» — 43
8. «Мордовия» — 38
9. «Терек» — 37
10. «Кубань» — 33
11. «Амкар» — 31
12. «Уфа» — 30
13. «Ростов» — 28
14. «Урал» — 27
15. «Торпедо» — 26
16. «Арсенал» — 25.

КІэух ешІэгъухэр

30.05. шэмбэт

«Динамо» — «Краснодар»
«Кубань» — «Арсенал»
«Ростов» — ЦСКА
«Уфа» — «Рубин»
«Спартак» — «Амкар»

«Терек» — «Урал»

«Торпедо» — «Мордовия»

«Зенит» — «Локомотив».

ЗэкІэ ешІэгъухэр сыхьатыр 13:30-м аублэщтых.

Я 15 — 16-рэ чыпІэхэр къы-дэзыыхэрэ командэхэр апшъэрэ купым къыхагъэкІыштых. Я 13 — 14-рэ чыпІэхэми ащылэхэр апэрэ купым хэт командэ анахь дэгъухэм адешІэщтых. ТекІоныгъэр къыдэзыыхэрэр апшъэрэ купым щешІэщтых.

Нэклубгор
зыгъэхьазырыгъэр
ЕМТІЛЬ Нурбий.

Зэхэзышагъэр
ыкІи къыдэзы-
гъэкІырэр:

Адыгэ Республи-
кэм лъэпкъ
ІофхэмкІэ, ІэкІыб
къэралхэм ащы-
псэурэ тилъэп-
къэгъухэм адырлэ
зэпхыныгъэхэмкІэ
ыкІи къэбар
жьугъэм иамал-
хэмкІэ и Комитет
Адресыр: ур. Кре-
стьянскэр, 236

Редакциер
зыхэщыІэр:

385000,
къ. Мыекьуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:

приемнэр:
52-16-79,

редактор шхьаІэм
иапэрэ гуадзэр:

52-49-44,

редактор гуадзэр-
пшъэдэкІыж зы-
хьырэ секретары:
52-16-77.

E-mail:

adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхьаты-
гъэр:

Урысые Федерацием
хэутын ІофхэмкІэ,
телерадиокъэтын-
хэмкІэ ыкІи зэлъы-
ІэсыкІэ амалхэмкІэ
и Министерствэ
и Темыр-Кавказ
чыпІэ гъэлары-
шлпІэ, зэраушыхьа-
тыгъэ номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр

ОАО-у
«Полиграф-ІОГ»,
385000,
къ. Мыекьуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

ЗэкІэмкІи

пчъагъэр

4015

Индексхэр

52161

52162

Зак. 718

Хэутыным
узцыкІэтхэнэу щыт
уахьтэр
Сыхьатыр 18.00
ЗыщыкІэтхэгъэхэ
уахьтэр
Сыхьатыр 18.00

Редактор
шхьаІэр
Дэрбэ Тимур

Редактор шхьаІэм
иапэрэ гуадзэр

МэщІэкьо
Саид

Редактор шхьаІэм
игуадзэр —
пшъэдэкІыж
зыхьырэ
секретарыр
Хьурмэ Хьусен